

SPORTİVE

ISSN: 2667-632X

Cilt:3 - Sayı:2 - Eylül 2020 Volume:3 - Issue:2 -September 2020

SPORTIVE

SPORTIVE DERGİSİ

JOURNAL OF SPORTIVE

2020, Cilt 3, Sayı 2 | 2020, Volume 3, Issue 2
Çevrimiçi Basım Tarihi: Eylül 2020 | Publishing Date: September 2020
E-ISSN: 2667-632X | E-ISSN: 2667-632X

Yayın hakkı © 2018 Ahmet UZUN – Mehmet DEMİREL
Spor, Rekreasyon ve Eğitim Dergisi yılda 2 kez (Mart-Eylül) yayımlanan Ulusal, hakemli ve süreli bir yayındır.
SPORTIVE is published biannually (March-September)
<http://dergipark.gov.tr/sportive>

**Spor, Rekreasyon ve Eğitim Dergisi Adına
Sahibi – Owner/ Editörler – Editors**

Doç.Dr. Ahmet UZUN
Doç.Dr. Mehmet DEMİREL

Yayın Koordinatörü/Publishing Coordinator

Doç.Dr. Ahmet UZUN
Doç.Dr. Mehmet DEMİREL

İngilizce Dil Editörleri / Proofreading for Abstracts

Dr. Mustafa Serkan ÖZTÜRK

Yazım Kontrol Grubu / Editing Scout

Arş.Gör. Emrah SERDAR
Arş. Gör. Alper KAYA

Ağ Sistemi Yöneticisi / Webmaster

Öğr. Gör. Kemal KABASAKAL

Yayın Dili / Language

Türkçe- İngilizce- Turkish – English

BİLİM KURULU – SCIENTIFIC BOARD

Dr. B.Utku ALEMDAROĞLU	Pamukkale Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Mustafa ALTINKÖK	Akdeniz Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Fatma ARSLAN	Necmettin Erbakan Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Yunus ARSLAN	Pamukkale Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Hayriye Ç. ATABEK	Eskişehir Teknik Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Serap M. AY	Marmara Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Hayri AYDOĞAN	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Elif AYDIN	Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Ziya BAHADIR	Erciyes Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Gülfem S. BALÇIKANLI	Gazi Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Betül BEYAZIT	Kocaeli Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Mustafa S. BOZOĞLU	Necmettin Erbakan Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Elif BOZYİĞİT	Pamukkale Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Serdar BÜYÜKİPEKÇİ	Necmettin Erbakan Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Veli O. ÇAKIR	Cerrahpaşa Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Erhan DEVRİLMEZ	Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Duygu H. DEMİREL	Necmettin Erbakan Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. N. Emir EKİNCİ	Dumlupınar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Meriç ERASLAN	Akdeniz Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Kenan ERDAĞI	Necmettin Erbakan Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. H. Tolga ESEN	Akdeniz Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. S. Erim ERHAN	Namık Kemal Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Ersin ESKİLER	Sakarya Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. A. Kağan EROĞLU	Namık Kemal Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Harun GENÇ	Bingöl Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Selçuk GENÇAY	Sütçü İmam Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Hüseyin GÖKÇE	Pamukkale Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Süleyman GÖNÜLATEŞ	Pamukkale Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. H. Alper GÜNGÖRMÜŞ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Bülent GÜRBÜZ	Ankara Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Osman GÜMÜŞGÜL	Dumlupınar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Deniz HÜNÜK	Pamukkale Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Özkan IŞIK	Sakarya Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Utku IŞIK	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. A.Gökçe E. İLKER	Pamukkale Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Feyza M. KARA	Kırıkkale Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Erdi KAYA	Akdeniz Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Rıdvan KIR	Necmettin Erbakan Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Serdar KOCAEKŞİ	Eskişehir Teknik Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Kenan KOÇ	Erciyes Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Murat KOÇYİĞİT	Necmettin Erbakan Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Nurettin KONAR	İnönü Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Yusuf KÖKLÜ	Pamukkale Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Serkan KURTİPEK	Gazi Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Tennur Y. LAPA	Akdeniz Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Müge A. MUNUSTURLAR	Eskişehir Teknik Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Süleyman MUNUSTURLAR	Eskişehir Teknik Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Osman T. MUTLU	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Ömer ÖZER	Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Ali ÖZKAN	Bartın Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. İlker ÖZMUTLU	Namık Kemal Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. H. Ahmet PEKEL	Gazi Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Hüseyin ÜNLÜ	Aksaray Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Osman PEPE	Erciyes Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Halil SAROL	Kırıkkale Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Recep SOSLU	Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Asuman ŞAHAN	Akdeniz Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Aydın ŞENTÜRK	Dumlupınar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Kerem Y. ŞİMŞEK	Eskişehir Teknik Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. O. Tolga ŞİNOFOROĞLU	Dumlupınar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Murat TAŞ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Mutlu TÜRKMEN	Bartın Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. M. Behzat TURAN	Erciyes Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. İlimdar YALÇIN	Bingöl Üniversitesi, TÜRKİYE

Dr. Ayşegül YAPICI
Dr. Kadir YILDIZ
Dr. Mehtap YILDIZ
Dr. Özer YILDIZ
Dr. Atakan YILMAZ
Dr. M. Fatih YÜKSEL

Pamukkale Üniversitesi, TÜRKİYE
Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE
Necmettin Erbakan Üniversitesi, TÜRKİYE
Necmettin Erbakan Üniversitesi, TÜRKİYE
Başkent Üniversitesi, TÜRKİYE
Necmettin Erbakan Üniversitesi, TÜRKİYE

2020: 3(2) SAYI HAKEMLERİ / REVIEWERS FOR 2020: 3(2)

Dr. Erdil DURUKAN
Dr. Erkan Faruk Şirin
Dr. Ömer CENGİZ
Dr. Ömer PAMUK
Dr. Serdar BÜYÜKİPEKÇİ
Dr. Nurullah Emir EKİNCİ
Dr. Veli Ozan ÇAKIR
Dr. Osman GÜMÜŞGÜL
Dr. Yalçın TÜKEL
Dr. Ramazan TOPUZ

Balıkesir Üniversitesi
Selçuk Üniversitesi
Siirt Üniversitesi
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Süleyman Demirel Üniversitesi
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
Dumlupınar Üniversitesi
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Selçuk Üniversitesi

SPORTIVE DERGİSİ AMAÇ VE KAPSAMI

Amacı

SPORTIVE dergisinin temel amacı Spor Bilimleri alanında nitelikli bilimsel çalışmalarını okuyucularla buluşturmasıdır. Bu amaç doğrultusunda periyodik olarak, yılda 2 kez (Mart-Eylül), bilimsel açıdan üst düzey ve özgün araştırmalar hakem değerlendirmesi sonucunda yayınlanacaktır. Sadece derginin ilk sayısı olan 1. sayısı 2018 Aralık ayında çıkmış olup diğer sayılar yılda iki kez Mart ve Eylül aylarında çıkacaktır. İstenildiği takdirde özel sayı çıkarılabilecektir. SPORTIVE dergisi yayın etik komitesi COPE tarafından hazırlanan dergi editörleri için yönergeye (The COPE Code of Conduct for Journal Editors) uygun olarak beklenen minimum standartları uymaya çalışacağını taahhüt etmektedir. Bunlara uymayan üyeler ve çalışmalar hususunda gereği yapılacaktır. Bu ilkeler, daha çok editörlerden gelen talepler üzerine, karmaşık etik konularda yol gösterici olmak amacıyla geliştirilmiş önerilerdir. Bu dokümanda uyulması zorunlu olan kurallar düz yazıyla, uygulama önerileri ise italikle belirtilmiştir (http://publicationethics.org/files/Code_of_conduct_for_journal_editors_Mar11.pdf).

Kapsamı

Genel anlamda multidisipliner bir alan olan Spor Bilimleri, özelinde ise Spor Eğitimi, Spor Yönetimi, Rekreasyon, Sporcu Sağlığı, Spor Psikolojisi, Hareket ve Antrenman Bilimkonularını kapsamaktadır. Ancak spor bilimleri alanında yapılan özgün araştırmaları ve derleme (review) makaleleri yayımlanmaktadır. Derginin yayın dili Türkçedir ancak yazarların İngilizcede yazılmış çalışmalarına da

yer verilmektedir. SPORTIVE Dergisi, 2018 yılında yayın hayatına başlamış olup yılda 2 kez yayımlanan Ulusal Hakemli bir dergidir. Dergi Türkçe ve İngilizce yazılara yer vermektedir. SPORTIVE Dergisi, Spor Bilimleri alanına ilişkin olarak; Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi, Spor Yönetimi, Rekreasyon, Hareket ve Antrenman Bilimleri, Sporda Psiko-sosyal Alanlar ve Spor-Sağlık Bilimleri alanlarında kavramsal veya araştırmaya dayanan, sahasına katkı sağlayacağı düşünülen özgün araştırmaları ve derleme makaleleri yayımlamaktadır. Dergi Doçentlik kriterlerinden ulusal makale şartını karşılamaktadır.

Tüm bilim dalları için (sosyal bilimler dahil), etik kurul kararı gerektiren klinik ve deneysel insan ve hayvanlar üzerindeki çalışmalar için ayrı ayrı etik kurul onayı alınmış olmalı, bu onay makalede belirtilmeli ve belgelendirilmelidir (<http://cabim.ulakbim.gov.tr/tr-dizin/tr-dizin-dergi-degerlendirme-kriterleri/>). Belgelendirmeye ilişkin evraklar dergi editörlüğüne mutlaka gönderilmelidir.

Dizinleme Bilgisi (Indexing)

SPORTIVE, TÜBİTAK-ULAKBİM DERGİPARK AKADEMİK projesi kapsamında yayın yapmaktadır.

Doç.Dr. Ahmet UZUN

Doç.Dr. Mehmet DEMİREL

Editörler

Orijinal Makale / Original Article

Sayfa/ Page

- Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan ve Katılmayan Lise Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi
Investigation of The Personality Characteristics of High School Students Who Participated and Non Participated in Sport Competitions Between Schools
(Serhat TURAN) 1-11
- Liseler Basketbol İl Şampiyonasında 1. ve 2. Olan Takımların Bazı Biyomotorik ve Teknik Özelliklerinin Karşılaştırılması
Comparison of Some Biomotoric and Technical Properties of first and second Teams in High Schools Basketball Provincial Championships
(Muhammed Yavuz KILINÇ, Ali ERKEK) 12-21
- Türk Futbol Takımlarının Gelirlerinin Bazı Değişkenler Üzerinden İncelenmesi
Examining the Revenues of Turkish Football Teams on Some Variables
(Fatih DOĞAN, Serap Mungan AY) 22-31
- Recreational Participation, Psychological Well-being and Life Satisfaction of Physical Education Teachers (Case of Antalya City)**
(Hakan ERAVŞAR, Evren TERCAN KAAS) 32-47
- İşitme Engelli Güreşçiler ile İşitme Engelli Sedanter Bireylerde Bazı Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Examining the Relationship Between Hearing Impaired Wrestlers and Hearing Impaired Sedentary Individuals' Self-Esteem and Life Satisfaction in Terms of Certain
(Ali Burak TOY, Turhan TOROS, Umut GÜNDOĞAN, Emre Bülent ÖĞRAŞ, Çağrı ÇETİN) 48-61

SPORTIVE

<http://dergipark.gov.tr/sportive>

Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan ve Katılmayan Lise Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi

Serhat TURAN

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. (ORCID ID: 0000-0001-6236-3825)

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 22.12.2020

Kabul Tarihi:13.02.2020

Online Yayın Tarihi:20.09.2020

Öz

Bu çalışmanın amacı, okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan lise öğrencilerinin kişilik özelliklerinin incelenmesidir. Çalışma için gerekli izinler alındıktan sonra okul sporlarına katılan ve katılmayan 310 ortaöğretim öğrencisi üzerinde araştırma gerçekleştirilmiştir. Çalışmada verilerin elde edilmesinde "Genel Bilgi Formu" ve "Beş Faktör Kişilik Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde cinsiyet ve okullar arası spor yarışmalarına katılma değişkenlerinde gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını tespit edebilmek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi $p<,05$ ve $p<,01$ olarak belirlenmiştir. Araştırmamızda beş faktörlü kişilik özellikleri ölçeğinin alt boyutları olan dışadönüklük, yumuşak başlılık ve öz denetimlilik boyutlarında cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken; nörotiklik ve deneyime açıklık alt boyutlarında ise erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Araştırmamızda okullar arası spor yarışmalarına katılma değişkenine göre ise yumuşak başlılık ve deneyime açıklık alt boyutlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmezken; dışa dönüklük, öz denetimlilik ve nörotiklik alt boyutlarında okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Çalışma sonucunda okullar arası spora katılımın bireylerin dışadönük ve öz denetim becerileri yüksek kişilik özelliklerine sahip olmasına etki ettiği görülmüştür. Ayrıca her şeye rağmen kazanma anlayışıyla hareket edilmesinin öğrencilerin saldırgan davranışlarına sebep olabileceği dolayısıyla nörotik kişilik özelliklerinin gelişmesine etki ettiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul, spor, yarışma, öğrenci, kişilik özellikleri

Investigation of The Personality Characteristics of High School Students Who Participated and Non Participated in Sport Competitions Between Schools

Abstract

The aim of this study was to investigate the personality traits of high school students who participated in non-school sports competitions. After obtaining the necessary permissions for the study, 310 secondary school students who participated in school sports and who did not participate in the research were conducted. "General Information Form" and "Big Five Personality Traits Scale" were used to obtain the data. In the analysis of the data, independent samples t-test was used to determine whether there was a significant difference between the groups in terms of gender and participation in sports competitions between schools. In the study, the significance level was determined as $p<,05$ and $p<,01$. In our study, while there was no statistically significant difference between the genders in extraversion, softness and self-control dimensions, which are sub-dimensions of the five-factor personality traits scale; In terms of neuroticism and openness to experience, there was a significant difference in favor of male students. In our study, while there was no statistically significant difference between the groups in the sub-dimensions of softness and openness to experience according to the variable of participating in sports competitions among schools; a statistically significant difference was obtained in favor of the students participating in the inter-school sports competitions in the extroversion, self-regulation and neuroticity sub-dimensions. As a result of the study, it was seen that participation in inter-school sports affects individuals' extravert and self-control skills with high personality traits. In addition, it is thought that acting with an understanding of winning despite everything may cause aggressive behaviors of students and thus affect the development of neurotic personality traits.

Keywords: school, sports, competition, student, personality traits

---

Sorumlu Yazar: Serhat TURAN; E-mail: serhatturan2510@gmail.com

GİRİŞ

Kişilik, bireyi diğer bireylerden ayıran, hayatına yön veren, fiziksel ve duygusal tepkiler olarak ifade edilmektedir (Erikson, 1984). Bireyi diğerlerinden ayıran yan olarak belirtilen kişilik, her bireyde farklı yapıda bulunmaktadır. Bu sebeple de kişilik üzerine birçok kuram ortaya atılmış ve kişilik kavramını tanımlamak için farklı durumlar referans olarak alınmıştır.

Temel kişilik kuramları genel olarak; biyolojik yaklaşım, insancıl yaklaşım, psikanalitik yaklaşım, davranışsal yaklaşım, bilişsel yaklaşım ve ayırıcı özellik yaklaşım olmak üzere 6 sınıfa ayrılmaktadır. Her yaklaşım, kişiliği kendine özgü kaynaklarla açıklamaya çalışmıştır. Biyolojik yaklaşıma göre bireyin fizyolojik özellikleri (kalp atış hızı, hormon düzeyleri gibi) ile kişiliği arasında bir bağ bulunmaktadır. İnsancıl yaklaşıma göre her birey özgürdür ve aldığı kararların sorumluluğunu taşımaktadır. Psikanalitik yaklaşıma göre bireyin davranışlarında bilinçaltı önemli rol oynamakta, dolayısıyla kişiliği oluşturan önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Davranışsal yaklaşıma göre kişilik, bireyin geçmiş yaşantılarının bir sonucu ve yansımasıdır. Bilişsel yaklaşıma göre kişilik, bireylerin bilgiyi işleme süreçlerine göre oluşmaktadır (Burger, 2006). Ayırıcı özellik yaklaşımı ise bireyin davranışlarına rehber olan temel özellikleri araştırmaktadır (Atkinson ve arkadaşları, 1995). Buna yönelik olarak Cattell (1943) kişiliğin ayırıcı özelliklerini belirlemek için çalışma yapmış ve 4500 ayırıcı özelliği 16 temel ayırıcı özelliğe kadar indirgemeyi başarmıştır. Farklı ülkelerden araştırmacılar yaptıkları araştırmalar sonucunda bireyin kişilik yapısının ülke ya da kültüre göre farklılaşmadığını ve evrensel hayat tecrübeleri ve biyolojik temelden oluştuğu sonucuna ulaşmışlardır (McCrae ve Costa, 1999; Katıbağ ve arkadaşları, 2002). Bu sayede de kişilik yapısını en kapsamlı bir şekilde belirten kişiliğin beş faktör modelini oluşturmuşlardır (Burger, 2004). Büyük beşli adı da verilen beş faktör modeli (dışadönüklük, yumuşak başlılık, öz denetim, nörotizm ve deneyime açıklık) kişiliği en geniş çerçevede ifade eden bir değerlendirme modeli olarak görülmektedir (Goldberg, 1990; McCrae ve Costa, 2008; akt; Servidio, 2014). Beş faktör kişilik modelinde bulunan dışadönük kişilik özelliği, bireyin cana yakın olmasını ve sosyalliğini ifade etmektedir. Dışadönük bireyler; girişken, atılgan, sıcak, heyecan arayan ve olumlu duygular besleyen kişilik özelliklerine sahiptirler. Dışadönük olmayan bireyler ise genellikle sessiz ve çekingen davranışlar sergilemektedirler (Chamorro-Premuzic 2007 akt. Çivitci ve Arıcıoğlu, 2012). Yumuşak başlılık kişilik özelliği, iş birliğine yatkınlığı ve iş birliği olan çalışma ortamında yüksek onaylama derecesine sahip olmayı ifade etmektedir. Bu tarz bireyler güvenilir, diğer bireylere dostça ve cana yakın davranan

kişilerdir. Ancak yumuşak başlı olmayan bireyler ise iş birliğine yatkın olmayan, tartışmacı kimliğe sahip sert kişiler olarak tanımlanmaktadır (Glass, Prichard, Lafortune ve Schwab, 2013). Öz denetim kişilik özelliği, kontrol sahibi olmayı ve planlı hareket etmeyi ifade etmektedir. Öz denetim kişilik özelliğine sahip olan bireyler; çalışkan, özverili, hedeflerine ulaşmak için çabalayan, düzenli kişilerdir. Bu kişilik özelliğine sahip olmayan bireyler ise dağınık, hedeflerine sadık olmayan, dürtüsel davranışlar gösteren kişiler olarak belirtilmektedir (John, Naumann ve Soto, 2008; Akt; Glass ve diğerleri, 2013). Nörotizm kişilik özelliği, bireyin duygusal olarak dengesizlik durumu yaşamasını ifade etmektedir. Bu tarz kişilik özelliğine sahip bireyler, depresyon, kaygı, endişe gibi olumsuz duygu durumlarını yaşayabilmektedirler. Nörotizm kişilik özelliğine sahip olmayan bireyler ise duygusal olarak daha dengeli, sakin ve rahat bireyler olarak belirtilmektedir (Chamorro-Premuzic, 2007; Akt; Çivitci ve Arıcıoğlu, 2012). Deneyime açık kişilik özelliği, yeni duygu ve düşüncelere açık olmayı ifade etmektedir. Bu tarz kişilik özelliğine sahip bireyler; hayal gücü geniş, entelektüel, deneyimlere açık ve geleneksel olmama eğilimine sahip bireyler olarak tanımlanmaktadır. Yeni deneyimlere açık olmayan bireyler ise entelektüel açıdan ilgisiz kişiler olarak belirtilmektedir (Glass ve diğerleri, 2013). Araştırmacılar tarafından belirlenen kişilik özelliklerinin, sporda da yansıması bulunmaktadır Spora katılmak, bireyin karakter gelişimine birçok açıdan etki etmektedir. Spora katılım sırasında; iş birliği içerisinde hareket etme, rakibe saygı duyma, hedef belirleme ve bu hedefler doğrultusunda çalışma, hoşgörü gösterme ve iletişim becerilerini geliştirme gibi olumlu anlamda kişilik gelişimine etki edecek birçok değer kazanılmaktadır. Ancak sporun özünde olmamasına rağmen, her şeye rağmen kazanma anlayışı sporda olumsuz davranışların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Saldırılanlaşma, aldatıcı hareketlerde bulunma, hakaret gibi olumsuz davranışların sonucunda; para, madalya, kupa gibi ödüllerin verilmesi de olumsuz davranışların yayılmasına, dolayısıyla da kişilik gelişiminin olumsuz yönde etkilenmesine sebep olmaktadır. Özellikle okul sporları bağlamında öğrencilerin spor eğitimi almaları ve sporun içerisinde barındırdığı değerleri kazanmaları oldukça önemlidir. Spor yalnızca psikomotor becerilerin kazanılmasını değil aynı zamanda bilişsel ve duyuşsal kazanımların elde edilmesini de sağlamaktadır. Öğrenciler beden eğitimi ve spor derslerinin etkinlikler aracılığıyla bireylere kazandırdığı; sevgi, ait olma, tanınma, kabul edilme (Erdemli, 2008), saygı, paylaşma, hoşgörü, iş birliği içerisinde hareket etme, dürüstlük gibi birçok değer (Laker, 2001; Öztürk, 1989) aynı zamanda okullar arası spor yarışmalarında da kazanılmaktadır (Turan, 2020a). Aynı zamanda

öğrencilerin, diğer okullardan gelen akranlarıyla tanışmaları, sosyalleşmelerine de etki etmektedir. Okullar arası yarışmalara katılmanın öğrenciler üzerinde sağladığı etkiler göz önüne alınmış ve çalışmada okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan lise öğrencilerinin kişilik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli; iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasındaki birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2013).

Araştırmanın örnekleme

Araştırma farklı ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan gönüllü öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma için gerekli izinler alındıktan sonra okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan 310 ortaöğretim öğrencisi üzerinde araştırma gerçekleştirilmiştir. Anketler toplandıktan sonra hatalı ve eksik doldurulan anketler çıkarılmıştır. Anketin doldurulması için 10-15 dakika süre verilmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilere ait demografik özellikler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Tanımlayıcı istatistik bilgileri

Değişken		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kız	181	58,4
	Erkek	129	41,6
Okullar arası spor yarışmalarına katılma	Evet	154	49,7
	Hayır	156	50,3
	Toplam	310	100,0

Tablo 1’de 181 öğrencinin kız, 129 öğrencinin ise erkek olduğu görülmektedir. Okullar arası yarışmalara 154 öğrencinin katıldığı 156 öğrencinin ise okullar arası spor yarışmalarına katılmadığı tespit edilmiştir.

Veri toplama araçları

Araştırmanın verileri, öğrencilerin cinsiyet ve okullar arası spor yarışmalarına katılma durumlarını tespit edebilmek amacıyla hazırlanan “Genel Bilgi Formu” ve kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla ise “Beş Faktör Kişilik Ölçeği” kullanılmıştır.

Beş Faktör Kişilik Ölçeği

Beş faktör kişilik ölçeği Rammstedt ve John (2007) tarafından geliştirilmiş ve Horzum, Ayas ve Padır (2017) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. Ölçek beşli likert tipinde (Hiçbir

zaman, Nadiren, Bazen, Sık sık, Her zaman), 1-5 arasında puanlanmakta, beş boyuttan ve 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; ‘‘Dışadönüklük’’, ‘‘Yumuşak Başlılık’’, ‘‘Öz denetimlilik’’, ‘‘Nörotiklik’’ ve ‘‘Deneyime Açıklık’’ olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutları orjinaline uygun olarak belirlenmiş ve her alt boyut için 2 madde bulunmaktadır. Ölçeğin 1, 3, 4, 5 ve 7. maddeleri tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puanların artması bireyin o özelliği daha güçlü bir şekilde sergilediğini ifade etmektedir. Ölçeğe ait iç tutarlılık değerleri dışadönüklük için .88; yumuşak başlılık için .81; öz denetimlilik için .90; nörotiklik için .85 ve deneyime açıklık için .84 güvenilirlik değerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmamızda ise iç tutarlılık katsayıları dışadönüklük için ,84; yumuşak başlılık için .71; özdenetimlilik için .76; nörotiklik için .71 ve deneyime açıklık için .72 güvenilirlik değerine sahip olduğu belirlenmiştir.

Verilerin analizi

Verilerin analizi SPSS 20 paket programıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın betimleyici istatistikleri için frekans ve yüzde analizleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde cinsiyet ve okullar arası spor yarışmalarına katılma değişkenlerinde gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını tespit edebilmek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi $p < ,05$ ve $p < ,01$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Tablo 2. Cinsiyet değişkenine ilişkin kişilik faktörleri bağımsız örneklem t testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	X	SS	t	df	p
Dışadönüklük	Kız	181	3,75	1,02	-1,250	308	,212
	Erkek	129	3,90	1,09			
Yumuşak başlılık	Kız	181	4,18	,79	-,179	308	,858
	Erkek	129	4,20	,79			
Öz denetimlilik	Kız	181	3,77	,89	-,994	308	,321
	Erkek	129	3,88	1,10			
Nörotiklik	Kız	181	3,05	1,12	-2,695	308	,007**
	Erkek	129	3,39	1,08			
Deneyime Açıklık	Kız	181	3,43	1,06	-2,230	308	,025*
	Erkek	129	3,70	1,01			

* $p < ,05$ ** $p < ,01$

Cinsiyet değişkenine ilişkin kişilik faktörleri bağımsız örneklem t testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Analiz sonucunda cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin beş faktörlü kişilik özellikleri ölçeğinin alt boyutları olan dışadönüklük, yumuşak başlılık ve öz denetimlilik boyutlarında cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Ancak nörotiklik ($t_{308}=-2,695$, $p=,007<,01$) ve deneyime açıklık ($t_{308}=-2,230$, $p=,025<,05$) alt boyutlarında erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Nörotiklik alt boyutunda erkek öğrencilerin puanları (ortalama=3,39, SS=1,08) kız öğrencilerin puanlarından (ortalama=3,05, SS=1,12) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<,01$). Deneyime açıklık alt boyutunda da erkek öğrencilerin puanları (ortalama=3,70, SS=1,01) kız öğrencilerin puanlarından (ortalama=3,43, SS=1,06) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<,05$).

Tablo 3. Okullar arası spor yarışmalarına katılma değişkenine ilişkin kişilik faktörleri bağımsız örneklem t testi sonuçları

Alt Boyutlar	Okullar arası spor yarışmalarına katılma	N	X	SS	t	df	p
Dışadönüklük	Evet	154	4,04	,97	3,861	308	,000**
	Hayır	156	3,58	1,09			
Yumuşak başlılık	Evet	154	4,27	,76	1,712	308	,088
	Hayır	156	4,11	,83			
Öz denetimlilik	Evet	154	4,08	,89	4,836	308	,000**
	Hayır	156	3,56	1,01			
Nörotiklik	Evet	154	3,32	1,08	2,042	308	,042*
	Hayır	156	3,07	1,14			
Deneyime Açıklık	Evet	154	3,66	1,01	1,955	308	,051
	Hayır	156	3,43	1,09			

* $p<,05$ ** $p<,01$

Okullar arası spor yarışmalarına katılma değişkenine ilişkin kişilik faktörleri bağımsız örneklemelerde t testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Analiz sonucunda okullar arası spor yarışmalarına katılma değişkenine göre öğrencilerin beş faktörlü kişilik özellikleri ölçeğinin alt boyutları olan yumuşak başlılık ve deneyime açıklık boyutlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Ancak dışadönüklük ($t_{308}=3,861$, $p=,000<,01$), öz denetimlilik ($t_{308}=4,836$, $p=,000<,01$) ve nörotiklik ($t_{308}=2,042$, $p=,042<,05$) alt boyutlarında okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Dışadönüklük alt boyutunda okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin puanları (ortalama=4,04, SS=,97) katılmayan öğrencilerin puanlarından (ortalama=3,58, SS=1,09) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Öz denetimlilik alt boyutunda da okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin puanları (ortalama=4,08, SS=,89) katılmayan öğrencilerin puanlarından (ortalama=3,56, SS=1,01) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek

bulunmuştur. Dışadönüklük alt boyutunda da okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin puanları (ortalama=3,32, SS=1,08) katılmayan öğrencilerin puanlarından (ortalama=3,07, SS=1,14) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Spor, bireylerin fizyolojik, psikolojik, sosyal ve duygusal açıdan gelişimlerine olumlu anlamda etki eden bir alandır. Ancak genellikle sporun psikomotor özelliklerin kazandırıldığı bir etkinlik olarak görüldüğü bilinmektedir. Sporun bilime sunduğu çalışmalar incelendiğinde yalnızca psikomotor açıdan değil sosyal ve psikolojik açıdan da değerli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Ancak literatür incelendiğinde özellikle kimlik arayışının yoğun olarak yaşandığı dolayısıyla kişilik özelliklerinin şekillendiği ergenlik döneminde sporun etkilerini ortaya koyan çok az çalışmanın yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda ise genellikle spor yapan ve yapmayan bireylerin kişilik özelliklerinin karşılaştırıldığı dolayısıyla okul sporlarının etkisini daha net ortaya koyabilecek okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik çok az sayıda çalışmanın yapıldığı görülmüştür. Çalışma bu amaç doğrultusunda ele alınmış ve okullar arası spor yarışmalarına katılan ve katılmayan ergenlerin kişilik özellikleri incelenmiştir.

Araştırmamızda beş faktörlü kişilik özellikleri ölçeğinin alt boyutları olan dışadönüklük, yumuşak başlılık ve öz denetimlilik boyutlarında cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Literatür taraması yapıldığında çalışmamıza benzer sonuçların alındığı bazı araştırmalar tespit edilmiştir (Karabağ, 2019; Yılmaz, 2019; Tanbuğa, 2018; Ülker, 2017). Çalışmamızda nörotiklik ve deneyime açıklık alt boyutlarında ise erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Toplum tarafından aile geçimi ve iş sahibi olma gibi sorumlulukların genellikle erkeğin üzerine yüklenmiş olması özellikle de kimlik arayışının yoğun olduğu ergenlik döneminde onları kaygıya, endişeye ve huzursuzluğa itmektedir. Bu durumun ise erkeklerde kızlara oranla daha fazla nörotik kişilik özelliklerinin gelişmesine sebep olduğu düşünülmektedir. Ayrıca erkeklerin yapmış olduğu saldırganca davranışların toplum tarafından daha kabul edilebilir olarak görülmesinin erkeklerin nörotik kişilik özelliği sergilemesine de etki ettiği düşünülmektedir. Ergenlik dönemindeki bireylerin karar alma durumlarıyla sık sık karşı karşıya kalmaları (Penuel ve Wertsch, 1995), kimlik arayışları (Marcia, 1999) ve bu karmaşa sonucunda nörotik davranışlar sergilemeleri (Kroger, 2000; Berger ve Thompson, 1995) ifade edilen görüşleri destekler niteliktedir. Yine erkeklerin çocukluktan itibaren aileler tarafından girişkenlik açısından daha ön planda tutulmasının ve kızların erkeklere nazaran geri planda olmasının

erkek öğrencilerin daha dışadönük bir kişiliğe sahip olmasına etki ettiği düşünülmektedir. Bu durumun ergenlik dönemiyle ilgili olabileceği de akla gelmektedir. Ergenlik dönemine erken giren erkekler, ergenlik dönemine erken giren kızlara göre daha dışadönük bir yapıya sahip olmaktadır. Ergenlik dönemine erken giren erkekler, fikirlerini çekinmeden söylemekte ve arkadaş gruplarında daha popüler görülmektedirler. Ergenlik dönemine erken giren kızlar ise daha çekingen ve içine kapanık bir yapıya sahiptir. Erkek ve kız öğrencilerin fiziksel gelişimlerinin sosyal ve duygusal gelişimlerine olan etkileri (Jones, 2004; Steinberg, 2005) ve ailelerin cinsiyet rollerine ilişkin davranışları (Brannon, 2002) çalışma sonucuna etki ettiği düşünülen sebeplere yönelik görüşleri desteklemektedir. Dolayısıyla bu dönemde yaşanan gelişim süreçlerinin de erkeklerin daha dışadönük bir kişilik özelliğe sahip olmalarında bir etken olduğu düşünülmektedir. Literatür taraması sonucunda yapılan çalışmaya benzer sonuçların elde edildiği araştırmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Tanbuğa (2018) yaptığı araştırmada, nörotiklik ve deneyime açıklık alt boyutlarında erkeklerin kızlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek ortalamalara sahip olduklarını bildirmiştir. Yılmaz (2019) çalışmasında duygusal tutarsızlık boyutunda erkek öğrencilerin, gelişime açıklık boyutunda da kız öğrencilerin ortalama puanlarının diğer gruptan anlamlı düzeyde yüksek olduğunu bulmuştur. Ercan'da (2010) çalışmasında duygusal tutarsızlık alt boyutunda erkek öğrencilerin ortalama puanlarını kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulmuştur. Bu durum ise olumsuz davranışların sergilenmesi açısından erkeklerin nörotik kişilik özelliklerinin yansımaya işaret etmektedir. Ancak araştırma sonuçlarıyla çelişen çalışmalarda tespit edilmiştir. Karabağ (2019) çalışmasında nörotiklik ve gelişime açıklık alt boyutlarında cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulmadığını bildirmiştir. Aliyev (2008) yaptığı araştırma sonucunda kız ve erkekler arasında duygusal tutarsızlık alt boyutunda anlamlı bir farklılık elde edilmediğini tespit etmiştir.

Çalışmada okullar arası spor yarışmalarına katılma değişkenine göre yumuşak başlılık ve deneyime açıklık alt boyutlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. İlgili alanyazın incelendiğinde çalışmamıza benzer sonuçların elde edildiği tespit edilmiştir. Karabağ (2019) ve Ülker (2017) spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında uyumluluk alt boyutunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık elde etmediğini raporlamıştır. Tanbuğa'da (2018) çalışmasında okul takımında oynayan erkek öğrencilerle okul takımında oynamayan erkek öğrenciler arasında deneyime açıklık alt boyutunda anlamlı bir farklılık elde etmediğini bildirmiştir.

Araştırmada dışadönüklük, öz denetimlilik ve nörotiklik alt boyutlarında okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrencilerin diğer okullardan gelen sporcu öğrencilerle tanışması ve kaynaşması sosyalleşmelerine etki etmektedir. Aynı zamanda müsabakalar aracılığıyla birey, yeteneklerini oyun alanı içerisinde sergilemektedir. Başka bir ifadeyle birey, kendisini spor alanlarında yetenekleri aracılığıyla ifade etmektedir. Bu sayede de sporun, öğrencilerin topluluk önünde davranışta bulunma heyecanını yenmesine ve onların daha girişken olmasına etki ettiği düşünülmektedir. Ayrıca spor müsabakası sırasında kurulan ilişkilerin öğrencilerin daha cana yakın ve daha sıcak bir kişiliğe kavuşmaları için önemli olduğu görüşü savunulmaktadır. Okullar arası spor yarışmalarına katılan öğrenciler, sporda başarılı olmak adına hedefler belirlemektedir. Öğrenciler belirlediği hedeflere ulaşmak için planlama yapmakta ve bu doğrultuda çalışmalarını gerçekleştirmektedirler. Öğrenciler hedefe ulaşmak için planladıkları her aşamada davranışlarını kontrol etmek zorundadırlar. Bu durumun ise spor yapan öğrencilerin öz denetim kişilik özelliğinin gelişmesine etki ettiği düşünülmektedir. Çalışmada öz denetimli kişilik özelliğinin kazanılmasına etki eden durumlara yönelik tespitler yapılan bazı çalışmalar ile desteklenmektedir (Kovach, 2000; Kolovelonis, Goudas ve Dermitzaki, 2010). Ayrıca ergenlik dönemi içerisinde bulunan öğrenciler dönemin özelliklerinden biri olan kişisel efsane durumunu yaşamakta ve bütün çevresinin dikkatinin üzerinde yoğunlaştığını düşünmektedir. Arkadaşları arasındaki popülaritesini korumak isteyen ergenler spor müsabakalarında her şeye rağmen kazanma anlayışıyla hareket ederek saldırgan davranışlar sergileyebilmektedir. Bu durumun ise nörotik kişilik özelliğinin gelişmesine etki ettiği düşünülmektedir. Sporda sportmenliğe uygun olmayan birçok davranışın sergilendiğine yönelik olarak yapılan araştırmaların sonuçları çalışmada sunulan görüşleri destekler niteliktedir (Turan, 2020b; Koç ve Güllü, 2017).

İlgili alanyazın incelendiğinde çalışmaya benzer sonuçların elde edildiği araştırmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Tanbuğa (2018) dışadönüklük alt boyutunda okul takımında oynayan kız öğrencilerin ortalama puanlarını, okul takımında oynamayan erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulmuştur. Ülker (2017) çalışmasında dışa dönüklük ve sorumluluk alt boyutlarında spor yapan ortaöğretim öğrencilerinin, spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek ortalamalara sahip olduklarını belirlemiştir. Tazegül (2014) yaptığı araştırmada dışa dönüklük ve sorumluluk alt boyutlarında spor yapan üniversite öğrencilerinin yapmayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek ortalamalara sahip olduğunu belirlemiştir. Yapılan çalışmayla çelişen araştırmaların da var olduğu belirlenmiştir. Karabağ (2019) spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği

çalışmasında; öz disiplin, nörotiklik ve dışadönüklük alt boyutunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık elde etmediğini raporlamıştır. Ülker (2017) duygusal dengesizlik alt boyutunda spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık tespit etmemiştir.

Çalışmanın farklı örneklem gruplarında ve farklı eğitim seviyelerinde uygulanması önerilmektedir. Ayrıca kişilik boyutlarının karar verme stilleri ve öz düzenleme düzeylerine olan etkileri araştırılarak kişilik özelliklerinin etkileri daha açık bir şekilde ortaya çıkarılabilir.

KAYNAKLAR

- Aliyev, P. (2008). *Beş faktör kişilik özellikleri ve cinsiyet rollerinin üniversite alan seçimi ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Atkinson, R. L. ve Atkinson, R. C. (1995). Psikolojiye giriş 2. (Çeviri: Kemal Atakay, Mustafa Atakay ve Aysun Yavuz), İstanbul.
- Berger, K. S. ve Thompson, R. A. (1995). *The developing person through childhood and adolescence*. New York: Work.
- Brannon, I. (2002). *Gender: psychological perspectives* (3, ed). Boston: Allyn ve Bacon.
- Burger, M.J. (2004). *Personality* (6th Ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- Burger, M. J. (2006). *Kişilik*. (Çev: İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs.
- Cattell, R. B. (1943) The Description of Personality: Basic Traits Resolved into Clusters. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 38 (4), 476-506.
- Çivitçi, N. ve Arıoğlu, A. (2012). Beş Faktör Kuramına Dayalı Kişilik Özellikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (23), 78-96.
- Ercan, Ç. (2010). *Ergenlerin spor yapma alışkanlıklarının kişilik ve atılganlık Özellikleri açısından incelenmesi*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Erdemli, A.(2008). *Spor Yapan İnsan*, İstanbul: E Yayınları
- Erikson, E. H. (1984). *İnsanın sekiz çağı*. (Çev: B. Üstün, V. Şar), Ankara: Birey ve Toplum.
- Goldberg, I. R. (1990). An Alternative ‘‘Description Of Personality’’: The Big-Five Factor Structure. *Journal of Personality and Social Psychology*. 59, 1216-1229.
- Glass, R., Prichard, J., Lafortune, A. Ve Schwab, N. (2013). The Influence of Personality and Facebook Use on Student Academic Performance. *Issues in Information Systems*. 14 (2), 119-126.
- Jones, D. C. (2004). Body Image Among Adolescent Girls and Boys: A Longitudinal Study. *Developmental Psychology*. 40: 823-835.
- Karabağ, B. (2019). *Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri, Karar Verme Stilleri ve Stresle Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, n. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (25. Bs.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Katıgıbak, M. S., Church, A. T., Guanzon-Lapeña, M. A., Carlota, A. J., ve Del Pilar, G. H. (2002). Are Indigenous Personality Dimensions Culture Specific? Philippine Inventories and The Five-Factor Model. *Journal of Personality and Social Psychology*. 82 (1), 89-101. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.1.89>
- Koç, Y. ve Güllü, M. (2017). Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Sportmetre*. 15 (1), 19-30.
- Kolovelonis, A., Goudas, M. ve Dermitzaki, I. (2010). Self-Regulated Learning of a Motor Skill Through Emulation and Self-Control Levels in a Physical Education Setting. *Journal Of Applied Sport Psychology*. 22(2), 198 – 212.
- Kovach, J. C. (2000). Self-Regulatory Strategies in an Accounting Principles Course: Effects on Student Achievement. Paper Presented at the Mid-Western Educational Research Association, Chicago.
- Kroger, J. (2000). *Identity Development: Adolescence Through Adulthood*. Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Laker, A., (2001). *Developing Personal, Social And Moral Education Through Physical Education - A Practical Guide For Teachers*. Routledge, London and New York.
- Marcia, j. E. (1999). Representational Thought in Ego İdentity, Psychotherapy, and Psychosocial Developmental Theory. In 1. E. Sigel (ed.), *Development Of Mental Representation: Theories and Applications*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Mccrae, R. R., Costa, P.T., J. R. (1997). Personality Trait Structure as a Human Universal. *American Psychologist*. 52, 509-516.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal Boyutlarıyla Spor*, Ankara: Bağırman Yayınevi
- Penuel, W. R. ve Wertsch, J. W. (1995). Vygotsky ABD İdentity Formation: a Socio-cultural Approach. *Educational Psychologist*. 30, 83-92.
- Servidio, R. (2014). Exploring The Effects of Demographic Factors, Internet Usage and Personality Traits on Internet Addiction in a Sample of Italian University Student. *Computers In Human Behavior*. 35, 85-92.
- Steinberg, L. (2005). *Adolescence* (7. Ed.). New York: Mcgraw-Hill.
- Tanbuğa, U. B. (2018). *Okul Takımlarında Spor Yapan ve Yapmayan Lise Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Turan, S. (2020). Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılan ve Katılmayan Lise Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. *SPORTIVE*, 3(2),1-11

Tazegül, Ü. (2014). Sporun Kişilik Üzerindeki Etkisinin Araştırılması. *International Journal of Social Science*. 25. 537-544.
Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/jasss2352>

Turan, S. (2020a). Okul Sporlarına Katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sporda Ahlakdan Uzaklaşma Durumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi [Investigation of Moral Decline in Sport of Secondary School Students Attending School Sports in Terms of Some Variables], *Spor Eğitim Dergisi*, 4 (1).

Turan, S. (2020b). *Okul Sporlarına Katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitime Yatkınlıkları ve Beden Eğitimi Dersindeki Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi*. Doktora tezi. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Ülker, M. (2017). *Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri, Karar Verme Stilleri, Stresle Başa Çıkma Stratejilerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yılmaz, M. (2019). *Lise Öğrencilerinde Yaratıcı Kişilik ile Beş Faktör Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi. Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SPORTIVE

<http://dergipark.gov.tr/sportive>

Liseler Basketbol İl Şampiyonasında 1. ve 2. Olan Takımların Bazı Biyomotorik ve Teknik Özelliklerinin Karşılaştırılması

Muhammed Yavuz KILINÇ¹, Ali ERKEK²

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı (ORCID ID: 0000-0003-3251-5909)

²Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı (ORCID ID:0000-0002-5656-357X)

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 08.10.2019

Kabul Tarihi:25.11.2019

Online Yayın Tarihi: 20.09.2020

Öz

Bu çalışmanın amacı, basketbol il şampiyonasında birinci ve ikinci olan takımların kendi aralarındaki başarı farklarını belirlemek için bazı biyomotorik ve teknik özelliklerinin performans boyutları ile karşılaştırılmasıdır. Çalışmaya 15-16 yaş arası 18 sporcu katılmıştır. Isparta ili 2018 dönemi liseler arası basketbol şampiyonasında birinci olan Doğa Koleji erkek basketbolcular (n=9) ile ikinci olan Spor Lisesi erkek basketbolcular (n=9) araştırmaya gönüllü olarak katıldı. Araştırmaya katılan basketbolculara kuvvet testlerinden, şınav, mekik, dikey sıçrama, sürat testlerinden 10m ve 20 m, esneklik testlerinden otur uzan testi ve basketbol teknik analizleri için de BASTEK teknik test uygulandı. Elde edilen veriler SPSS paket programında gruplar arası farkı belirlemek için Independent t-test uygulandı. Doğa koleji ve Spor Lisesi erkek basketbolcuların dikey sıçrama ve şınav test değerlerinde anlamlı fark bulunmazken, (p>0,05) mekik test değerlerinde anlamlı fark bulundu (p<0,05). Sürat testlerinden 10m, 20m, esneklik testlerinde ve teknik test skorları arasında da anlamlı bir fark bulunamadı (p>0,05). Sonuç olarak elde ettiğimiz verilere dayanarak birinci ve ikinci olan takımın başarılarının aralarındaki bazı biyomotorik ve teknik özelliklerinin farklı olmadığı ancak farkın belirlenebilmesi için diğer performans etkileyen faktörlerin (Antrenör, anaerobik-aerobik kapasite, şut, pas) gibi özelliklerinin de değerlendirilmeye alınarak daha belirleyici sonuçlar çıkabileceği kanaati oluşmuştur.

Anahtar Kelimeler: Basketbol, Biyomotorik, Teknik, Kuvvet, Sürat

Comparison of Some Biomotoric and Technical Properties of first and second Teams in High Schools Basketball Provincial Championships

Abstract

The aim of this study is to compare the performance of some biomotoric and technical characteristics of the first and second teams in the basketball provincial championships in order to target the differences between them. 18 athletes between 15-16 ages were included in the study. Nature college male basketball players (n=9) and Sports High School male basketball players (n=9) voluntarily participated in Isparta province basketball championship in 2018 period. The basketball players participating in the survey were subjected to a BASTEK technical test for basketball technical analysis with a test of strength, tests of push-up, shuttle, vertical jump, speed tests, 10m, 20 m, Independent t test was used to determine the difference between groups in the obtained SPSS package program. While there was no significant difference in the vertical jump and push-up test scores of the high school college and high school male basketball players (p> 0,05). There was a significant difference in shuttle test values (p <0.05). No significant difference was found in the test scores of 10 Meter, 20 Meter, Flexibility tests and technical tests of male college basketball players in Doga College and Sports High School (p> 0,05). Based on the results obtained, it was concluded that the performance values of the first and second teams are not different but the factors that affect the other performance (Anaerobic-Aerobic capacity, shoot, pass) are taken into consideration in order to determine the difference.

Key Words; Basketball, Biomotorik, Technical, Strenght, Speed

GİRİŞ

Basketbol ülkemizde çocuklar ve gençler arasında en popüler sporların arasında yer almaktadır. Basketbolun birçok özelliği bünyesinde bulundurmasından dolayı ve özellikle takım halinde yapılan bir sportif aktivite olmasından dolayı heyecan verici ve paylaşım yönü ile de tercih edilen sporlar arasında yer almaktadır. Basketbol her yaş grubundan bireylerin uygulayabildiği bir spor branşdır. Bununla birlikte fiziksel, teknik-taktik, biyomotorik ve psiko-mental özellikleri yüksek bir sportif branştır (Alemdaroğlu, 2012; Matavulj ve ark., 2001; Santos ve Janeira 2008; Castagna ve ark., 2008). Basketbolun müsabaka karakteristiği içerisinde, fiziksel yapı, fizyolojik kapasite, psiko-mental durum, biyomotorik özellikler (kuvvet, sürat, dayanıklılık, hareketlilik - esneklik, koordinasyon), teknik yapı, taktik anlayış, takım disiplini ve antrenör/spor bilimcisi çok önemlidir (Kılınç 2008; Drinkwater, ve ark., 2008). Maç istatistikleri basketbolda başarıya ulaşma da şut ve diğer teknik antrenmanlarının çok büyük bir öneme sahip olduğunu göstermiştir (Uzun ve Pulur.,2019) Basketbolda başarıyı tek bir kritere bağlamak zor olmakla beraber kazanmak ve kaybetmekte birçok göstergeler bulunmaktadır (Gocentas ve ark., 2004; Junior., 2004). Toplu (basketbol, futbol vb.) branşlarda fiziksel yapı, teknik, taktik ve zihinsel kabiliyetlerin ön plana çıktığı ve optimal performans için fiziksel uygunluk kadar teknik taktiğinde de önemli olduğu vurgulanmıştır (Tsunawake ve ark., 2003; Smith ve Thomas, 1991). Basketbolda temel biyomotorik özelliklerden kuvvet ve sürat özelliği ön plana çıkmaktadır. Basketbolda birçok kuvvet program dizaynları, egzersiz teknikleri antrenörler tarafından gelişim amaçlı kullanılmaktadır (Groves ve Gayle, 1993). Aynı şekilde sürat özelliğinin de basketbolcularda önemli yer kaplamasına bağlı bir çok çalışma dizayn edilmiştir (Castagna ve ark., 2008).

Spor branşlarında, teknik çok önemli olarak kabul edilmektedir. Özellikle basketbolda tüm hareket aktivitelerinde önemli yer kaplamaktadır. Kısaca teknik; branşın temel hareketlerini, amaca uygun en ekonomik bir şekilde yapılması anlamındadır (Sevim 2002; Muratlı ve ark., 2005). Ya da spor disiplinine ait hareketin ideal modelidir (Çetin, 1997). Bir branşa ait ideal model, birçok kez hareketin değişik şekillerde uygulanması sonucunda oluşur. Bu oluşumun temelleri, takım sporlarında, sonuca en kısa zaman biriminde ulaştıran, en az enerji sarfiyatı kullanılan, rakibe karşı hata oranı en düşük hareketleri kapsar. Her sporcunun uyguladığı hareket teknik olarak kabul edilemez. Çünkü temel hareketin zaman içinde oluşumunda, sinir kas koordinasyonuna göre eklem sisteminin pozisyon alması vücudun adaptasyon mekanizmasının bir sonucudur. Adaptasyon mekanizmasında, temel olarak vücut devamlı amaca uygun en ekonomik bir şekilde hareketleri yapmayı hedefler. Spora başlamada teknik öğrenim zorluk düzeyi incelendiği zaman ilk başlarda çok efor sarf edilirken hareket tekrarları

ile teknik yerleştikçe daha az efor sarf edilir. Bu anlamda yapılan hareketin ideal modele benzer ve kriterlerine uygun olmalıdır. Basketbolda gerek hücum gerek savunma sistemlerinde teknik önemli bir yer kapsar. Özellikle alt yapıda alınan teknik eğitim sporculuk döneminde başarının temelini teşkil etmesi açısından oldukça önemlidir. Çocukların gelişim sürecinde, alt yapıda almış oldukları doğru teknik modelleri ileriki sporculuk yaşantısında da temel teşkil edeceği kabul edilmektedir. Çocukların veya spora yeni başlayanların teknik gelişimde, antrenörün/spor bilimcisinin bilimselliği, tecrübesi ve teknik değerlendirmesi önemli rol oynar. Teknik gelişim döneminde, antrenmanlarda güçlü ve zayıf yönlerinin değerlendirilmesi yapılmazsa, gelişim periyodundaki çalışmaların şeklinin belirlenmesinde birçok eksiklikleri beraberinde getirebileceği düşünülebilir. Genel olarak teknik gelişim değerlendirilmesi, antrenörler tarafından sahada görsel olarak yapılmaktadır (Apostolidis ve ark., 2004). Teknik değerlendirmede birçok model olmasına karşın genel olarak American Alliance for Health Physical Education, Recreation and Dance teknik testler kullanılan birkaç örnek içerisinde verilebilir (AAHPERD, 1984). Teknik değerlendirme, saha şartlarında yapılma gerekliliğinden dolayı uygulama zorluğu olabilmektedir. Bundan dolayı antrenör ve spor bilim adamları daha çok laboratuvar testlerini tercih etmektedirler. Bunun da temel sebebi geçerlilik ve güvenilirliğinin yüksek olmasından dolayıdır (Stapff, 2000). Ancak, laboratuvar testleri zaman, maliyet ve saha şartlarında kullanılabilirliği göz önüne alındığında bazen dezavantaj oluşturduğu söylenebilir. Ayrıca saha ve müsabaka şartlarına uyum sağlamamaktadır.

Bu bilgiler ışığında çalışmanın amacı basketbol il şampiyonasında birinci ve ikinci olan takımların kendi aralarındaki başarılarındaki farkları belirlemek için bazı biyomotorik ve teknik özelliklerinin performans boyutları ile karşılaştırılmasıdır.

YÖNTEM

Araştırmamız 2017-2018 dönemi Isparta ili basketbol şampiyonasında birinci ve ikinci olan takımlar üzerinde gerçekleştirildi. Araştırmamızda 17.05.2018 Tarihinde sonuçlanan basketbol müsabakalarının dereceye giren ilk 2 takımı (Doğa Koleji ve Spor Lisesi) gönüllü olarak katıldı. Araştırma her iki okulunda standart ölçülere sahip basketbol sahalarında ve test saati olarak 16.00 da yapıldı. Testler önce anlatıldı birer uygulama örnek modelleri gösterildi ve her sporcuya birer kez ön deneme yaptırılarak testler uygulandı.

Isparta ili 2018 dönemi liseler arası basketbol şampiyonasında birinci olan Doğa Koleji erkek basketbolcuları (n:9) ile ikinci olan Spor Lisesi erkek basketbolcular (n:9) gönüllü olarak katıldı. Doğa Koleji basketbol takımının fiziksel özellikleri sırası ile yaş $15.9 \pm 1,1$ yıl, boy

Kılınç, Y., M., Erkek, A. (2020). Liseler Basketbol İl Şampiyonasında 1. ve 2. Olan Takımların Bazı Biyomotorik ve Teknik Özelliklerinin Karşılaştırılması. *SPORTIVE*, 3 (2).12-21

uzunluğu $1.83\pm 0,9$ m., vücut ağırlıkları $70,3\pm 9,2$ kg., spor yaşı $6,9\pm 1,9$ yıl, Spor Lisesinin fiziksel özellikleri sırası ile yaş $16,1\pm 1$ yıl, boy uzunluğu $1.83\pm 0,8$ m., vücut ağırlıkları $72,3\pm 12.9$ kg., spor yaşı $4,5\pm 1,5$ yıl olarak tespit edilmiştir.

Verilerin analizinde Spss 20.0 paket programı kullanılmıştır. Gruplar arası farkın belirlenmesi için parametrik testlerden olan t-testi kullanılmıştır.

Dikey Sıçrama: Takei Physical Fitness Test Jump (T.K.K. 5106 model-Japan) marka cihaz kullanılarak uygulandı. Sporcu, eller bel bölgesinde, ayaklar omuz genişliğinde açık, vücudun üst bölgesi dik pozisyon aldıktan sonra dizleri yarım bükerek, kalça seviyesini diz seviyesine kadar indirerek yukarı doğru tüm gücü ile sıçradı. Düşüş noktası olarak da aynı noktaya düşmesi istendi. İki deneme yaptırıldı en iyi derece cm. olarak kaydedildi.

Şınav Testi; Basketbolcular belirlenen zaman (30sn) içerisinde yapabildikleri maksimum skorları adet olarak kaydedildi.

Mekik Testi: Basketbolcular belirlenen zaman (30sn) içerisinde yapabildikleri maksimum skorları adet olarak kaydedildi.

Sürat Testleri: 10m – 20m sürat testleri elektronik fotosel sistemi ile yapıldı. Sporculardan fotosellerin 1m önünden yüksek çıkış yapması istenerek en yüksek düzeyde en hızlı şekilde koşarak diğer fotoselli bölgeden geçmesi istendi. Elde edilen değer (sn.-salise) cinsinden kayıt edildi.

Esneklik Testi (Otur-Uzan): Ölçüm için üzerinde kayan bir cetvel ve 0–50 cm aralıklı bölmeler bulunan bir kasa kullanılmıştır. Sporcu ayakları açık, ayak tabanları tam kasaya gelecek şekilde dizleri bükmeden oturur, öne doğru parmak uçları ile cetveli yavaşça itebildiği yere kadar itmesi istenmiş ve en son nokta kayıt edilmiştir. Test 2 defa uygulanarak en iyi derece kayıt edilmiştir.

BASTEK Teknik Test

Bu alanda teknik analiz yapan araştırmacılar 10-18 yaş gruplarının teknik test değerlendirmesinde genel olarak American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance (AAHPERD) kullanılmaktadırlar. Bu analizde şut, pas, top sürme, savunma kayma adımından oluşmaktadır (Hopkins ve ark., 1984). Bu paralellikte tarafımızdan geliştirilen Bilgisayar Destekli Basketbol Teknik Analiz (BASTEK) programında teknik testleri yapıldı. BASTEK programı uzun yıllar saha çalışmalarında basketbol tekniklerinin yapılabirlik ve gelişim düzeylerini belirlemek için geliştirildi. BASTEK programı alanında en az 20-30 yıl basketbol deneyimi olan antrenörlerin görüşleri de alınarak ve üst kademe antrenörlük belgesine sahip birçok antrenörle ön çalışmalar

yapılarak hazırlanmış bir programdır. Ön çalışmalarla, teknik analizde oluşturulan değerlendirme kriterlerin standardizasyonu ve güvenilirliği sağlandı.

Basketbolcuların teknik test analizleri nizami basketbol (uzunluk 28 m., en 15 m.) sahasında yapıldı. Test öncesi antrenör eşliğinde ısınma ve esneklik çalışmasından sonra hazırlanan test düzeneğinde basketbolculara 2 ön deneme yaptırıldı. Teknik testler olarak, temel duruş önden el değiştirme (2 test), arkadan el değiştirme (2 test), reverse (toplu dönüş) (2 test), sağ turnike (1 test) ve sol turnike (1 test) şeklinde uygulandı.

BASTEK programında, iki şekilde değerlendirme yapıldı. Birincisi yapılan teknik hareketlerin doğruluğu veya yanlışlıkları, ikincisi de teknik hareketlerin yapılma süreciydi.

a. Teknik değerlendirme; her teknik uygulama için üç puan türünden biri verildi.

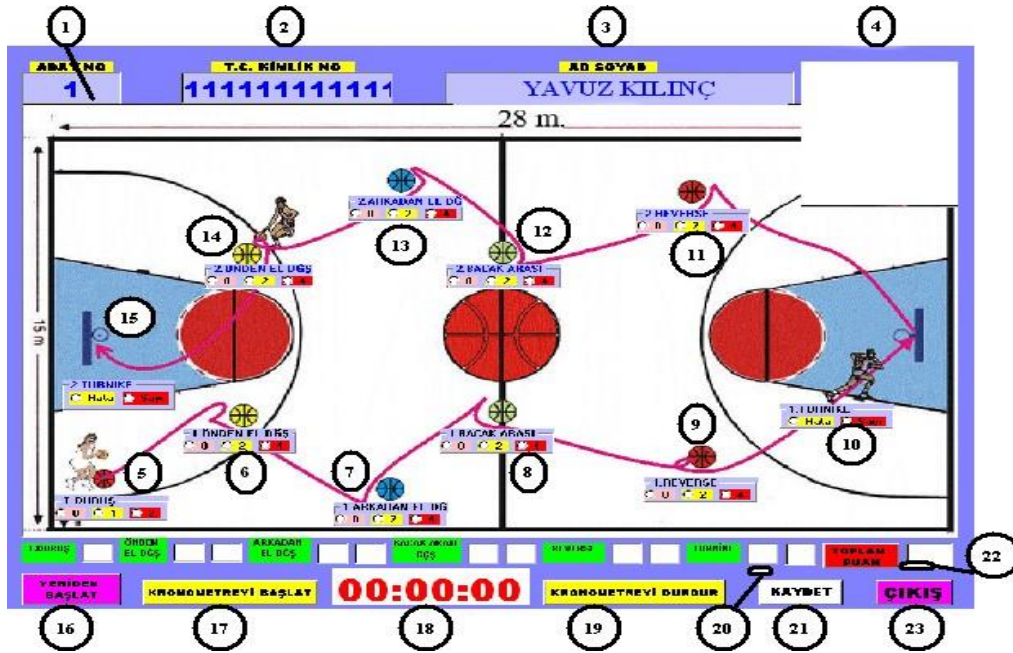
10 puan (İyi); hareketin tam ve doğru yapılması,

5 puan (Orta); hareketin eksik veya yetersiz düzeyde yapılması,

1 sıfır puan (Kötü); hareketin tam ve doğru yapılmaması.

b. Zaman değerlendirme, BASTEK programına kayıtlı fotosel bağlantılı kronometre sayaç otomatik testin başlaması ile başladı ve testin bitişi ile otomatik olarak sonlandı. Elde edilen değer saniye-salise (sn-sl) cinsinden kaydedildi.

Şekil 1: Bilgisayar Destekli Basketbol Teknik Analiz (BASTEK) Programında Değerlendirme Diyagramı

BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya katılan Doğa Koleji (1 olan takım) ve Spor Lisesi (ikinci olan) takımın Fiziksel Özelliklerinin Karşılaştırması.

Değişkenler	Gruplar	Art.ort±s.s	t	df	P
Yaş(yıl)	Doğa Koleji (n:9)	15,8±1,1	-0,507	15	0,619
	Spor Lisesi (n:9)	16,1±0,8			
Boy Uzunluğu(m)	Doğa Koleji (n:9)	1,8±0,1	0,180	15	859
	Spor Lisesi (n:9)	1,8±0,1			
Vücut Ağırlığı (kg)	Doğa Koleji (n:9)	70,3±9,1	-,379	15	,710
	Spor Lisesi (n:9)	72,3±12,9			
Spor Yaşı (yıl)	Doğa Koleji (n:9)	6,8±1,9	2,781	15	0,14
	Spor Lisesi (n:9)	4,5±1,5			

Tablo 2. Araştırmaya katılan Doğa Koleji (1 olan takım) ve Spor Lisesi (ikinci olan) takımın Kuvvet Testlerinin Karşılaştırması

Değişkenler	Gruplar	Art.ort±s.s	t	df	p
Dikey Sıçrama (cm)	Doğa Koleji (n:9)	54,6±6,1	1,23	16	,237
	Spor Lisesi (n:9)	50,6±7,5			
Şınav 30 sn /adet	Doğa Koleji (n:9)	26,5±6,5	0,649	16	,525
	Spor Lisesi (n:9)	24,7±4,9			
Mekik 30 sn /adet	Doğa Koleji (n:9)	23±3,6	2,669	16	,017
	Spor Lisesi (n:9)	18,8±2,9			

Tablo 3. Araştırmaya katılan Doğa Koleji (1 olan takım) ve Spor Lisesi (ikinci olan) takımın Sürat Testleri ve Esneklik Özelliklerinin Karşılaştırması.

Değişkenler	Gruplar	Art.ort±s.s	t	df	p
10 m.	Doğa Koleji (n:9)	1,67±,08	-1,245	16	,231
	Spor Lisesi (n:9)	1,76±,20			
20 m.	Doğa Koleji (n:9)	3,06±,21	,191	16	,851
	Spor Lisesi (n:9)	3,04±,18			
Esneklik (cm)	Doğa Koleji (n:9)	22±11,7	-2,009	16	,062
	Spor Lisesi (n:9)	30±5			

Araştırmaya katılan sporcuların fiziksel özellikleri karşılaştırması tablo 1’de, kuvvet karşılaştırmaları tablo 2’de,Sürat ve esneklik testleri tablo 3’de ve BASTEK teknik testleri tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya katılan Doğa Koleji (1 olan takım) ve Spor Lisesi (ikinci olan) takımın BASTEK Teknik Test Özelliklerin Karşılaştırması.

Değişkenler	Gruplar	Art.ort±s.s	t	df	p
Temel Duruş (Puan)	Doğa Koleji (n:9)	9,4±1,6	2,138	16	,48
	Spor Lisesi (n:9)	7,2±2,6			
Birinci Önden El Değiştirme (Puan)	Doğa Koleji (n:9)	8,3±2,5	0	16	1
	Spor Lisesi (n:9)	8,3±2,5			
Birinci Arkadan El Değiştirme (Puan)	Doğa Koleji (n:9)	7,2±2,6	-,918	16	,372
	Spor Lisesi (n:9)	8,3±2,5			
Birinci Bacak Arası (Puan)	Doğa Koleji (n:9)	7,2±2,6	-,467	16	,646
	Spor Lisesi (n:9)	7,8±3,3			
Birinci Reverse (Puan)	Doğa Koleji (n:9)	7,7±2,6	,918	16	,372
	Spor Lisesi (n:9)	6,6±2,5			
Sağ Turnike (Puan)	Doğa Koleji (n:9)	5±4,7	-,1455	16	,165
	Spor Lisesi (n:9)	8±3,9			
İkinci Reverse (Puan)	Doğa Koleji (n:9)	6,6±2,5	-459	16	,653
	Spor Lisesi (n:9)	7,2±2,6			
İkinci Bacak Arası (Puan)	Doğa Koleji (n:9)	8,3±2,5	2	16	,063
	Spor Lisesi (n:9)	6,1±2,2			
İkinci Arkadan El Değiştirme (Puan)	Doğa Koleji (n:9)	8,3±2,5	,712	16	,487
	Spor Lisesi (n:9)	7,3±3,3			
İkinci Önden El Değiştirme (Puan)	Doğa Koleji (n:9)	6,6±2,5	-1,414	16	,176
	Spor Lisesi (n:9)	8,3±2,5			
Sol Turnike	Doğa Koleji (n:9)	5±4,8	-,447	16	,661
	Spor Lisesi (n:9)	6±4,8			
Bitiriş Süresi (sn.sl)	Doğa Koleji (n:9)	20,4±1,8	-2,928	16	,01
	Spor Lisesi (n:9)	25±4,3			

TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışmamızda Doğa Koleji basketbol takımının fiziksel özellikleri sırası ile yaş 15,9±1,1 yıl, boy uzunluğu 1,83±0,9 m., vücut ağırlıkları 70,3±9,2 kg., spor yaşı 6,9±1,9 yıl, Spor Lisesinin fiziksel özellikleri sırası ile yaş 16,1±1 yıl, boy uzunluğu 1,83±0,8 m., vücut ağırlıkları 72,3±12,9 kg., spor yaşı 4,5±1,5 yıl olarak bulunmuştur. Castagna ve arkadaşları basketbolcuları fiziksel yapıları ile ilgili yaptıkları çalışmada yaş 16,8±1,2 yıl, boy uzunluğu 1,81±5,7 m, vücut ağırlığı 73±10 kg olarak belirlemişlerdir (Castagna ve ark., 2007).

Arazi ve Asadi basketbolcuların fiziksel yapıları ile ilgili yaptıkları çalışmada yaş 18,81±1,46 yıl, boy uzunluğu 179,34±6,11m, vücut ağırlığı 67,80±9,52 kg, spor yaşı 4,8±2,47 yıl olarak belirlemişlerdir (Arazi ve Asadi, 2011). Abdelkrim ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmalarda da sırasıyla yaş 18,3±0,4, boy uzunluğu 1,88±0,06, vücut ağırlığı 81,2±7,4 kg

olarak bulunmuştur (Abdelkrim ve ark., 2010). Ford ve arkadaşlarının yapmış oldukları benzer çalışmada ise sırası ile yaş $16,0\pm 0,2$, boy uzunluğu $179,8\pm 1,3$, vücut ağırlığı $69,7\pm 1,8$ kg olarak bulmuşlardır (Ford ve ark., 2003).

Çalışmamızda basketbolcuların dikey sıçrama değerleri Doğa Koleji $54,6\pm 6,1$ cm ve Spor Lisesi $50,6\pm 7,5$ cm olarak bulunmuştur. Cicioğlu ve ark. dikey sıçrama üzerinde yapmış oldukları testlerde antrenman öncesi $37,94\pm 5,78$ ve antrenman sonrası $46,25\pm 6,01$ değerlerini bulmuşlardır (Cicioğlu ve ark., 1996). Kürkçü ve arkadaşları yapmış oldukları dikey sıçrama testinde $39,0\pm 6,5$ cm olarak tespit etmişlerdir. (Kürkçü ve ark., 2001). Çimen ve Kılınç dikey sıçrama üzerinde yapmış oldukları testlerde $39,8\pm 6,8$ cm olarak bulmuşlardır (Çimen ve Kılınç, 2017).

Çalışmamızda basketbolcuların mekik test değerleri (Doğa) $23\pm 3,6$ ve (Spor) $18,8\pm 2,9$ olarak belirlenmiştir. Erol ve Sevim deney gruplarında antrenman öncesi $25,1\pm 1,82$ antrenman sonrasında $28,6\pm 2,41$ sonuçlarını elde etmişlerdir (Erol ve Sevim, 1993). Kürkçü ve arkadaşları yaptıkları çalışmada mekik test değerlerini $30,36\pm 5,75$ olarak bulmuşlardır (Kürkçü ve ark., 2001). Diker ve Müniroğlu yapmış oldukları çalışmada ise mekik test değerlerini $20,8\pm 2,3$ olarak bulmuşlardır (Diker ve Müniroğlu, 2016). Çimen ve Kılınç mekik üzerinde yapmış oldukları testte ön test $16,2\pm 2,3$, son test $19,3\pm 2,2$ olarak bulmuşlardır (Çimen ve Kılınç, 2017).

Çalışmamızda basketbolcuların sürat değerleri 20 m'de (Doğa) $3,06\pm 0,21$ ve (Spor) $3,04\pm 0,18$ bulunmuşken, Akyüz ve arkadaşlarının basketbolcular üzerinde yapmış oldukları sürat testlerinde ise 20m. Sürat test sonuçları 1.gün $3,72\pm 0,18$, 2. Gün statik $3,51\pm 0,29$, 3. Gün dinamik $3,5\pm 0,30$ olarak bulmuşlardır (Akyüz ve ark., 2017). Diker ve Müniroğlu yapmış oldukları testte ise 10 m'de $2,1\pm 0,1$, 20m'de $3,9\pm 0,3$ bulmuşlardır (Diker ve Müniroğlu, 2016). Abdelkrim ve arkadaşları yapmış oldukları testlerde 10m $1,98\pm 0,1$, 20m $3,23\pm 0,1$ olarak bulmuşlardır (Abdelkrim ve ark., 2010).

Çalışmamızda basketbolcuların şınav test değerleri (Doğa) $26,5\pm 6,5$, (Spor) $24,7\pm 4,9$ olarak belirlenmişken, Kürkçü ve arkadaşları benzer çalışmada $36,4\pm 5,4$ olarak bulmuşlardır (Kürkçü ve ark., 2001). Diker ve Müniroğlu yapmış oldukları çalışmada ise $17,8\pm 7,2$ olarak bulunmuştur (Diker ve Müniroğlu, 2016). Çimen ve Kılınç şınav üzerine yaptıkları testlerde ön test $14,8\pm 5,6$ ve son test $18\pm 5,2$ olarak bulmuşlardır (Çimen ve Kılınç, 2017).

Esneklik değerleri birinci olan takımın (Doğa) $22\pm 11,7$ cm bulunurken ikinci olan (Spor) takımın 30 ± 5 cm olarak belirlendi. Akyüz ve arkadaşları genç basketbolcular üzerine yapmış oldukları çalışmada statik germe $14,9\pm 4,88$ cm, dinamik germe $15,35\pm 4,3$ cm olarak belirlemişlerdir (Akyüz ve ark., 2017). Kürkçü ve arkadaşları $34,4\pm 4,6$ olarak bulmuşlardır

Kılınç, Y., M., Erkek, A. (2020). Liseler Basketbol İl Şampiyonasında 1. ve 2. Olan Takımların Bazı Biyomotorik ve Teknik Özelliklerinin Karşılaştırılması. *SPORTIVE*, 3 (2).12-21

(Kürkçü ve arkadaşları 2001). Diker ve Müniroğlu yapmış oldukları benzer çalışmada $17,6\pm 4,7$ olarak bulmuşlardır (Diker ve Müniroğlu, 2016).

Yapılan çalışmalarda basketbolcularda dikey sıçrama değerlerine bakıldığında, Apostolodis ve arkadaşları yaptığı çalışmada 39,8 cm bulurken (Apostolodis ve ark., 2004), Soares ve arkadaşları yaptığı çalışmada Brezilya Milli Takım basketbolcularının 48cm dikey sıçradığını belirlemişlerdir (Soares ve ark., 1986). Bu değerler ile bizim çalışmamızda elde ettiğimiz değerler arasında yaş grubu olarak karşılaştırdığımızda, grubumuzun daha küçük yaşlarda olmasından dolayı bu değerler normal kabul edilebilir. Değerlerimiz karşılaştırıldığında grubumuzun yaş düzeyi olarak aralarında fark olmasına rağmen Apostolodis ve arkadaşlarının değerlerine yakın bir değerde olduğu görülmektedir.

Rubin, 15 yaş grubu üzerinde yapmış olduğu çalışmada, teknik analizde kısa dönem (kamp dönemi) sürecinde bile teknik gelişimin anlamlı olduğunu belirtmiştir. Yine aynı çalışmada teknik testler üzerine yapmış olduğu çalışmada 15 antrenman sonucunda 0,8sn top sürme hızlarının geliştiğini tespit etmiş ve %23 oranında gelişim gösterdiğini belirtmiştir (Rubin, 2009). Apostolodis ve arkadaşları sadece fiziksel uygunluk testlerinin dışında saha teknik testlerinin de antrenörler için önemli olduğunu belirtmişlerdir (Apostolodis ve ark., 2004).

Sonuç olarak, elde ettiğimiz verilere dayanarak birinci ve ikinci olan takımın bitiriş sürelerinde anlamlı fark bulunmuştur fakat bazı performans değerlerinin farklı olmadığı, farkın belirlenebilmesi için diğer performans etkileyen faktörlerinde (Antrenör, anaerobik - aerobik kapasite, şut, pas) gibi özelliklerinin de değerlendirilmeye alınarak daha belirleyici sonuçlar çıkabileceği kanaati oluşmuştur.

KAYNAKLAR

- A.A.H.P.E.R.D. (1984). *Technical manual for the health related physical fitness test*. Washington, DC: Author.
- Abdelkrim, N. B., Castagna, C., Jabri, I., Battikh, T., El Fazaa, S., El Ati, J. (2010). Activity profile and physiological requirements of junior elite basketball players in relation to aerobic-anaerobic fitness. *The Journal Of Strength & Conditioning Research*, 24(9), 2330-2342.
- Abdelkrim, N. B., Castagna, C., El Fazaa, S., El Ati, J. (2010). The effect of players' standard and tactical strategy on game demands in men's basketball. *The Journal Of Strength & Conditioning Research*, 24(10), 2652-2662.
- Akyüz, M., Özmaden, M., Doğru, Y., Karademir, E., Aydın, Y., Hayta, Ü. (2017). Effect of static and dynamic stretching exercises on some physical parameters in young basketball players. *Journal Of Human Sciences*, 14(2), 1492-1500.
- Alemdaroğlu, U. (2012). The relationship between muscle strength, anaerobic performance, agility, sprint ability and vertical jump performance in professional basketball players. *Journal Of Human Kinetics*, 31, 149-158.
- Apostolodis, N., Nassis, G. P., Bolatoglou, T., Geladas, N. D. (2004). Physiological and technical characteristics of elite young basketball players. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 44(2), 157.
- Arazi, H., Asadi, A. (2011). The effect of aquatic and land plyometric training on strength, sprint, and balance in young basketball players. *Journal Of Human Sport And Exercise*, 6(1), 102-111.
- Castagna, C., Abt, G., Manzi, V., Annino, G., Padua, E., D'ottavio, S. (2008). Effect of recovery mode on repeated sprint ability in young basketball players. *The Journal Of Strength & Conditioning Research*, 22(3), 923-929.
- Castagna, C., Manzi, V., D'ottavio, S., Annino, G., Padua, E., Bishop, D. (2007). Relation between maximal aerobic power and the ability to repeat sprints in young basketball players. *Journal Of Strength And Conditioning Research*, 21(4), 1172.
- Cicioğlu, İ., Gökdemir, K., Erol, E. (1996). Plometrik Antrenmanın 14-15 yaş grubu basketbolcuların dikey sıçrama performansı ile bazı fiziksel ve fizyolojik parametreleri üzerine etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 11-23.
- Çetin, N. H. (1997). *Teknik Analizi ve Teknik Antrenmanı*. Turna Yayınları, Ankara, s.3.

Kılınç, Y., M., Erkek, A. (2020). Liseler Basketbol İl Şampiyonasında 1. ve 2. Olan Takımların Bazı Biyomotorik ve Teknik Özelliklerinin Karşılaştırılması. *SPORTIVE*, 3 (2).12-21

- Çimen, E., Kılınç, F. (2017). 12-14 yaş hentbolculara müsabaka döneminde uygulanan kombine antrenmanların performansları üzerine etkilerinin araştırılması. *Sportif Performans Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 35-50.
- Diker, G., Müniroğlu, S. (2016). 8-14 yaş grubu futbolcuların seçilmiş fiziksel özelliklerinin yaş gruplarına göre incelenmesi. *Sportive Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 45-52.
- Drinkwater, E. J., Pyne D. B., McKenna, M. J. (2008). Design and interpretation of anthropometric and fitness testing of basketball players. *Sports Medicine*, 38(7), 565– 578.
- Erol, A. E., Sevim, Y. (1993). Çabuk kuvvet çalışmalarının 16-18 yaş grubu basketbolcuların motorsal özellikleri üzerine etkisinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 25-37.
- Ford, K. R., Myer, G. D., Hewett, T. E. (2003). Valgus knee motion during landing in high school female and male basketball players. *Medicine & Science In Sports & Exercise*, 35(10), 1745-1750.
- Gocentas A., Landör A., Andziulis A. (2004). Dependence of intensity of specific basketball exercise from aerobic capacity. *Papers on Anthropology*, 13, 9-17.
- Groves, B. R., Gayle, R. C. (1993). Physiological changes in male basketball players in year-round strength training. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, 7(1), 30-33.
- Hopkins, D. R., Shick, J., Plack, J. J. (1984). Basketball for boys and girls: skills test manual. *Alliance For Health, Physical Education, Recreation And Dance (AAHPERD)*.
- Junior, D. D. R. (2004). Statistical analysis of basketball performance indicators according to home/away games and winning and losing teams. *Journal Of Human Movement Studies*, 47, 327-336.
- Kılınç, F. (2008). An intensive combined training program modulates physical, physiological, biomotoric and technical parameters in basketball player women. *The Journal Of Strength and Conditioning Research*, 22(6), 1064-1068.
- Kürkçü, R., Hazar, F., Canikli, A., Çalışkan, E. (2001). 12-14 yaş erkek çocuklarda egzersizin fiziksel ve fizyolojik parametrelere etkisi. *Journal Of Physical Education And Sport Sciences*, 1(3), 68-73.
- Matavulj, D., Kukolj, M., Ugarkovic, D., Tihanyi, J., Jaric, S. (2001). Effects of plyometric training on jumping performance in junior basketball players. *Journal Of Sports Medicine And Physical Fitness*, 41(2), 159.
- Muratlı, S., Şahin, G., Kalyoncu, O. (2005). *Antrenman ve Müsabaka*. Yayılım Yayıncılık, İstanbul, s.479.
- Rubin, P., (2009) Effects of ten-day programmed training on specific-motor abilities of 15-year-old basketball players. *Serbian Journal of Sports Sciences*, 3(4), 140.
- Santos, E. J., Janeira, M. A. (2008). Effects of complex training on explosive strength in adolescent male basketball players. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, 22(3), 903-909.
- Sevim, Y. (2002). *Antrenman Bilgisi*, Nobel Yayınları, Ankara, s.403.
- Smith H. K., Thomas, S. G. (1991). Physiological characteristics of elite female basketball players. *Canadian Journal Of Sport Sciences*, 16(4): 289-295.
- Soares, J., Mendes, O. C., Neto, C. B., Matsudo, V. K. R. (1986). Physical fitness characteristics of brazilian national basketball team as related to game functions. *Perspectives in Kinantropometry*, 127-33.
- Stapff, A. (2000). Protocols for the physiological assessment of basketball players. *Physiological Tests For Elite Athletes*, 224-37.
- Tsunawake, N., Tahara, Y., Moji., K., Muraki, S., Minowa, K., Yukawa, K. (2003). Body composition and physical fitness of female volleyball and basketball players of the japan inter-high school championship teams. *Journal Of Physiological Anthropology And Applied Human Science*, 22(4), 195-201.
- Uzun, A., Pulur, A. (2019). Basketbolda Bölgesel Şut Antrenmanlarının Şut Performansı Üzerine Etkisi. *Sportive*, 2(1),35-49.

SPORTIVE

<http://dergipark.gov.tr/sportive>

Türk Futbol Takımlarının Gelirlerinin Bazı Değişkenler Üzerinden İncelenmesi

Fatih DOĞAN², Serap Mungan AY³,

¹ Marmara University, Faculty Of Sport Science, İstanbul/ Turkey. fatih38dogan@gmail.com
(ORCID ID:0000-0001-7667-1861)

²Marmara University, Faculty Of Sport Science, İstanbul/ Turkey. smunganay@marmara.edu.tr
(ORCID ID:0000-0002-1296-462X)

Orijinal Makale Gönderi Tarihi: 14.11.2019 Kabul Tarihi:22.02.2020 Online Yayın Tarihi: 20.09.2020

Öz

Bu araştırma kapsamında, Türk futbolunun en üst ligi olan Süper Lig'in maç günü gelirleri açısından 2015-2016, 2016-2017 ve 2017-2018 futbol sezonları ele alınmıştır. Araştırmada amaçlanan, Türk futbolunun artan seyirci sayısı ve maç günü gelirleriyle birlikte, hızlıca gelişen liglerden biri olduğunu göstermektir. Her geçen yıl daha da büyüyen futbol ekonomisinin etkilerini Türkiye'de de görmek mümkündür. Son yıllarda sunulan raporlarda, transferlerde harcanan uçuk miktarlardaki paraların artık Türkiye'de de görüldüğü tespit edilmiştir. Türk futbol takımlarının gelirlerinin çeşitli değişkenler üzerinden incelenmesi ve bu gelirlerin hangi kalemlerden elde edildiği konusunun tartışılması, bu araştırmanın problem cümlesidir. Çalışma Türkiye'nin en üst seviye futbol ligi olan Süper Lig'de mücadele eden kulüpleri kapsamaktadır. Kulüplerin Passolig'i kullanıma başladığı 2015-2016 sezonundan 2017-2018 sezonunun sonuna kadar (3 sezon) ortaya çıkan ve izin verilen verilerle sınırlandırılmıştır.

Anahtar sözcükler: Futbol, Gelişim, Maç Günü Gelirleri.

Examining the Revenues of Turkish Football Teams on Some Variables

Abstract

Within the scope of research, in terms of matchday revenues of Turkish Super League, which is the top league of Turkish football, 2015-2016, 2016-2017 and 2017-2018 football seasons were discussed. The aim of this study is to show that Turkish football is one of the fast developing leagues with increasing number of spectators and match day revenues. With each passing year, the effects of further growing economy also possible to see football in Turkey. In reports submitted in recent years, the amount of money spent on transfers has now been found that herpes can be seen in Turkey. Examining the income of Turkish football teams on various variables and discussing the items from which these revenues are derived is the problem statement of this research. The study covers Turkey's highest level of Super League clubs struggling in the Football League. Passolig of the clubs has been limited to the permitted data that appeared from the 2015-2016 season until the end of the 2017-2018 season (3 seasons).

Keywords: Football, Evolution, Matchday Revenues.

---

²Corresponding Author: Fatih DOĞAN; E-mail: fatih38dogan@gmail.com

³Corresponding Author: Serap AY; E-mail: smunganay@marmara.edu.tr

GİRİŞ

Spor, kitlelerin ilgisini çeken, hayatın bütün alanlarıyla ilişkili insani bir etkinliktir. İnsanlar, yeteneklerini geliştirmek, fiziki ve ruhi yönden sağlıklı, güçlü ve mutlu olmak gibi motivasyonlar sebebiyle bu alana yönelebilirler. Spor olgusu, bireyin doğal çevresini sosyal çevre haline çevirirken elde ettiği bilgi ve becerileri geliştiren, belirli kurallar içinde araçlı veya araçsız olarak yapılan, bireysel veya toplu olarak serbest zaman etkinliği içinde veya bütün zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, bedeni ve ruhu geliştiren, rekabete ve dayanışmaya dayalı kültürel bir olgudur. Günümüzde ise futbol ekonomisiyle ve popüleritesi ile açık ara diğer spor branşlarının önüne geçmiştir (Mungan, 1995).

Spor endüstrisi içerisinde özellikle futbol ve futbol ile ilişkili pazarlama faaliyetlerinin önemli bir yer tuttuğu ifade edilmekle beraber en büyük pazar alanlarından biri olarak da değerlendirilmektedir.

Futbol, ekonominin büyük ölçekli ve hızlı büyüyen bir sektörü olup, ekonomik büyüme ve iş yaratılmasına önemli bir katkı sağlamaktadır. Günümüz futbolunda gelinen bu noktayı doğru analiz edebilmek için futbolun tarihsel gelişimini ve hangi koşullar altında, ne şekilde bir endüstri haline geldiği hususunu iyi değerlendirmek gerekir. Her geçen gün genişleyen sportif kurum ve organizasyonlar, küresel ekonomi ile birlikte yaygınlaşan serbest piyasa mekanizmalarının önemli bir enstrümanı haline gelmiştir. Bununla birlikte spor dalları içinde en önemli payı ayrı bir sektör haline gelen futbol oluşturmaktadır.

Futbol dünyanın en önemli sporu olmasının yanı sıra içinde bulunduğu konumdan dolayı çok tartışılan ve bir o kadar da sorunlar yumağını içinde barındıran bir olgudur. Herkes futbol konuşur, herkes bir şekilde futboldan anlar ve herkes bir şekilde futbolu yönetmek ister. Bir kupa her şey anlamına geldiği gibi bir mağlubiyet ise çok canları yakabilmektedir. Futbol ve futbol organizasyonları geçmişten bu yana tartışmasız olarak çağımızın en büyük spor olayıdır (Biçer, 2008). Futbolun geçmişine baktığımızda, futbola benzeyen ayakla oynanan top oyunlarının hangi devirde veya ilk defa kimler tarafından icat edildiği tartışmalı bir konu olmuştur (Urartu, 1994). Homeros'un Odesa'sındaki top oyunlarından, M.Ö 2500'lerdeki Çin kaynaklarından veya Kaşgarlı Mahmut'un Diva-ı Lügat-it Türk'ünde bahsettiği "Tepük" futbolla ilişkilendirilen en eski kaynaklar olsa da, (Yıldırım, 1997) futbolun kurallaşarak bugünkü halini alması, diğer bir deyişle "modern futbol tarihi" Büyük Britanya'da başlayan bir süreç olmuştur (Stemmler, 2000).

Bir spor dalı olarak futbolun son yıllardaki gelişimi incelendiğinde, başlangıcından itibaren her ne kadar kurallarında çok fazla bir değişiklik olmasa da gerek kulüplerin kurumsallaşması, gerekse futbolcuların birer kahraman gibi algılanışları, gerek medyanın bu spora gösterdiği ilgi, gerekse futbolun endüstriyel bir kol olması açısından pek çok değişim ve gelişim göstermiştir. Futbol globalleşmenin göstergelerinden biri olmuş, takımlar dünyaya açılmışlardır. Uluslararası futbolcular ve teknik adamlar yetişmiştir. Bunun sonucunda kapitalist modernite uluslararası ağlar yaratmıştır (Öngören ve Karadoğan, 2006).

Günümüzde futbol, yılda 50 milyar doları aşan parasal büyüklüğüyle sadece saha içinde değil, saha dışında da endüstriyel rekabetin yaşandığı küresel bir pazardır. Kulüplerin ticari organizasyonlara dönüştüğü, liglerin milyar dolarlık gelirleri ile televizyon pazarında yarıştığı, taraftarların ‘müşteri’ olarak adlandırıldığı, turnuvaların küresel bir eğlence anlayışında ele alındığı bu yeni ekonomik düzende başarı kriterleri sportif rekabetten finansal parametrelere doğru yönelmiştir (Mungan ve ark, 2018).

Türkiye’de; Cumhuriyet döneminde kurulan Türkiye Futbol Federasyonu (T.F.F)’nin oluşumunda dünyanın her yerinde olduğu gibi sporun çekirdek teşkilatı olan spor kulüplerinin önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Fişek, 1983). Türk sporunun teşkilatlanma biçimi de birçok tarihi gelişimi içerisinde, hukuki ve idari yapılanması incelenecek olursa, federasyonun Avrupa ülkesinde olduğu gibi futbol kulüplerinin birlikler kurmalarıyla başlamıştır. Aynı şekilde Türk spor kulüplerinin de futbol alanındaki stratejilerini hazırlarken oluşan makro resmi kapsamlı bir biçimde analiz etmeleri ve pastada daha fazla pay alma yolunda kendilerine has stratejik modellerini belirlemeleri gerekmektedir.

Bir milyardan fazla insanın istihdam etmekte olan futbol endüstrisinin merkezinde Avrupa futbolu yer almaktadır. Avrupa’nın en zengin 20 futbol kulübünün 2017-2018 futbol sezonu toplam gelirleri 15 milyar Euro’yu geride bırakmaktadır. Avrupa futbolunun son 10 yılına baktığımızda, parasal güç 5 büyük ligde yoğunlaşmaktadır (Brand Finance Football Report, 2019). Türkiye’de futbol pastasının büyüklüğünün yaklaşık 1 milyar Euro seviyesinin hemen altında olduğu ve bu rakamla da Avrupa futbol pastasının yaklaşık yüzde 6’sını oluşturduğu yayınlanan bir raporla açıklanmıştır. TAVAK Vakfı, Türkiye’de futbol ekonomisinin büyüklüğü ile ilgili 2013 yılında yaptığı araştırmayı yeniledi. 2013’teki rapora göre sektörün büyüklüğü 2015 Ekim ayında 1 milyar dolar seviyesine ulaşılacağı öngörüsünde bulunulmuştur. 2016’da açıklanan raporlara göre ise, Süper Lig takımlarının piyasa değeri 2015 Ekim ayı itibariyle 1,04 milyar Euro’ya kadar yükseldiği gözlenmiştir. Fakat Şubat 2016 tarihi itibariyle bu rakamın 961,9 milyon Euro’ya kadar gerilediği gözlenmiştir. 2017

senesinde yapılan hesaplamalara göre ise Türkiye Süper Liginin piyasa değeri, İngiltere Premier Ligin değerinin (4,27 milyar Euro) yaklaşık 4'te 1'ine, Bundesliga'nın da (2,23 milyar Euro) yarısına karşılık gelmektedir. (Aktif Bank Ekolig Raporu, 2018).

Türkiye Süper Liginin ekonomik hacminde büyük bir genişleme sağlanmıştır. Sponsorluk yatırımları, naklen yayın gelirlerindeki yükseliş, bahis gelirleri vb. gibi faktörlerin bu genişlemede büyük pay sahibi olduğu gözlenmektedir. İletişim kanalları ve teknolojinin yarattığı yeni platformlar sayesinde futbol, her geçen gün daha fazla kişiye ulaşır hale gelmiştir. Sahip olduğu medya değeri ile yeni yatırımcılar ve farklı sektörler için de cazip bir reklam ve tanıtım aracına dönüşmüştür. Endüstriyel futbolun dağıtım kanalı gibi çalışan televizyon ve internet, aynı zamanda futbolun yaygınlaşmasına, gelişimine ve kendini yeniden üretmesine de olanak sağlamıştır. Her geçen gün daha fazla gelişen teknoloji sayesinde günümüzde maç yayınları çok daha sporsevere ulaşır hale gelmiştir. Buna bağlı olarak futbolun ana gelir kaynakları içerisinde yer alan naklen yayın gelirleri ve ticari gelirler de hızlı bir artış kaydetmiştir.

Endüstriyel futbolun günümüzde dört temel unsuru bulunmaktadır. Bunlar futbol arzını pazara sunan kulüpler, bu arzı pazarlamakla görevli olan federasyonlar ve yayıncı kuruluşlar ile bu ürünü satın alacak olan seyircilerdir. Stadyumların rant aracı olarak kullanıldığı bu süreçte, kulüpler iletişim imkanları adına büyük yatırımlar yapılmaktadır. Kulüpler, sanal ortamı en çok ürün satışlarında kullanmakta ve pazara sadece ana ürünler olan futbolu değil, lisanslı yan ürünleri de takdim etmektedir (Kuyucu,2004). Avrupa'da kulüpler şirketler gibi küreselleşen piyasaya ayak uydurabilmek için yeni planlar geliştirmektedir (Güngör,2014)

Futbol, tüm dünya genelinde, ticari bir sektör gibi serbest pazar norm ve kurallarına tabi görülmektedir. Gelecek dönemlerde gerek yönetsel gerekse de ekonomik olarak ayakta kalabilir olmayan herhangi bir spor kulübü, futbol dünyası içinde varlığını sürdürmekte güçlük çekecektir. Bu bağlamda, spor kulüpleri çağdaş işletmeciliğin başarı getiren yöntemlerini yürütmek ve kurumsal yönetimin gereklerini uygulamak konumundadırlar ve futbol artık sadece bir spor değil endüstridir. Buna bağlı olarak Türkiye'de de futbol takımları ticari müessese halini almıştır. Bu araştırma ile gelişen çok sayıda unsur sonrası Türk futbol takımlarının gelirlerinin nasıl geliştiğini ortaya koymaktadır.

YÖNTEM

Araştırmada retrospektif tarama modeli ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2010) ilişkisel tarama modelini geçmişte ya da mevcut dönemde var olan bir durumu ortaya çıkarmayı amaçlayan bir çalışma olarak tanımlamaktadır. Araştırma için öncelikle

araştırmanın kavramsal çerçevesi incelenmiş ve çalışmanın literatür taraması yapılmıştır. Literatür tarama kısmında konu ile alakalı yayınlanmış raporlardan, makalelerden, belgelerden ve dokümanlardan yararlanılmıştır.

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye’de en üst seviye erkek futbol ligi olan Süper Lig’de mücadele eden futbol takımlarından oluşmuştur. Bu kapsamda araştırma örneğimiz evrenin tamamını kapsamaktadır ve tüm Süper Lig futbol takımları baz alınarak araştırma yapılmıştır. Türkiye’nin en üst seviye erkek futbol ligi olan Süper Lig’de 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017 ve 2017-2018 sezonlarının tamamında mücadele etmiş takımlarından oluşan örneklem grubu için hali hazırda raporlanmış müsabaka raporlarından veriler toplanmış ve araştırma için uygun hâle getirilmiştir.

Verilerin değerlendirilmesi aşamasında veriler Microsoft Excel 2003 programında düzenlenmiş olup, SPSS 20 for Windows paket program kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediklerini belirlemek için Shapiro-Wilk testi yapılmıştır. Normallik testinden sonra $\alpha= 0.05$ anlamlılık düzeyinde normal dağılıma sahip (parametrik) ikili karşılaştırmalarda, bağımsız iki grup için t-testi, normal olmayan dağılımlara eş değer olarak da Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Üç ve üzeri gruplarda normal dağılım için Anova, normal dağılım göstermeyen (non-parametrik) veriler için Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin (korelasyon) belirlenebilmesi için ise parametrik olmayan dağılımlar için olan Spearman sıra farkları korelasyon katsayısı (Spearman’s Rho) testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Süper Lig ekiplerinin taraftar ortalaması değişimleri Wilcoxon testi ile analiz edilmiştir ve çıkan sonuçlar aşağıda yer alan tablolarda verilmiştir. Araştırmada 2014-2015 ve 2015-2016, 2015-2016 ve 2016-2017, 2016-2017 ve 2017-2018 sezonlarında öncesi, sonrası karşılaştırılması yapılmıştır. Tablo 1’de doluluk ortalaması değerleri verilmiştir.

Tablo 1. Sezonlara göre taraftar sayısı değişimleri

Takım	N	$\bar{x}$	SS	Min.	Maks.
2014-2015	17	8233,5294	7037,50904	2345,00	25141,00
2015-2016	19	8462,2105	7418,13169	1968,00	28857,00
2016-2017	17	9843,1765	8391,45747	1416,00	30448,00
2017-2018	17	14978,2353	11719,09981	2691,00	41050,00

Wilcoxon testinden çıkan sonuçlara göre Tablo 2’de verildiği gibi 2015-2016 sezonu ile 2016-2017 sezonu arasında anlamlı bir pozitif yönlü doluluk ortalaması değişimi gerçekleşmiş, verileri bulunan 16 takımın 11’i ortalama artırırken, 5’i düşürmüştür ($z=-1,758$, $p=0,079<0,05$).

Tablo 2. Sezonlara göre taraftar sayısı değişimleri arası ilişki

Değişkenler	Sıralar	N	S.O	z	p		
2017-2018	Öncesi	Negatif Sıralar	2	17,50	5,83	-2,198	0,028
2016-2017	Sonrası	Pozitif Sıralar	11	87,50	7,95		
		Eşit	0				
		Toplam	14				
2016-2017	Öncesi	Negatif Sıralar	5	34,00	6,80	-1,758	0,079
2015-2016	Sonrası	Pozitif Sıralar	11	102,00	9,27		
		Eşit	0				
		Toplam	16				
2015-2016	Öncesi	Negatif Sıralar	9	72,00	8,00	-,207	0,836
2014-2015	Sonrası	Pozitif Sıralar	7	64,00	9,14		
		Eşit	0				
		Toplam	16				

Benzer şekilde 2016-2017 sezonu ile 2017-2018 sezonları arasında da pozitif yönlü anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Taraftar ortalaması 2017-2018 sezonunda anlamlı şekilde, bir önceki sezona göre artış göstermiştir ($z=-2,198$, $p=0,028<0,05$).

Tablo 3’de maç günü geliri ve tribün doluluk ortalaması arasında olan ilişki korelasyon analizi ile incelenmiştir. Buna göre 4 sezonda 31 takım üzerinden yapılan incelemede yüzde 82,9’luk anlamlı bir ilişki ortaya konulmuştur.

Tablo 3. Ekiplerin maç günü geliri, tribün doluluk ortalaması ilişkisi

Değişken	N	r	p
Maç Günü Geliri	31	,829 **	0,000
Taraftar Sayısı			

Tablo 3 ve Tablo 4’de görüldüğü gibi ekipler sezon ayırmadan incelendiğinde anlamlı bir ilişki çıkarken, sezonlara bölündüğünde 2014-2015 sezonunda yüzde 69,1’lik doğru orantılı ilişki ortaya konulmuştur. Ancak p değeri 0,196 olarak belirlenmiş, 0,05’ten büyük olduğu için anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. Bu değerler 2015-2016 sezonunda yüzde 87,5, 2016-2017 sezonunda yüzde 79, 2017-2018 sezonunda da yüzde 93,8 olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 4. Sezonlara göre ekiplerin maç günü geliri, tribün doluluk ortalaması ilişkisi

Sezon	Değişken	N	r	p
2014-2015	Maç Günü Geliri	5	,691	0,196
	Taraftar Sayısı			
2015-2016	Maç Günü Geliri	6	,875 **	0,022
	Taraftar Sayısı			
2016-2017	Maç Günü Geliri	11	,790 **	0,004
	Taraftar Sayısı			
2017-2018	Maç Günü Geliri	9	,938 **	0,000
	Taraftar Sayısı			

Avrupa'nın en fazla stadyum inşa eden ülkelerinden biri durumunun bulunan Türkiye'de bu durum maç günü gelirlerine de etki ettiği düşünülmektedir.

Tablo 5. Maç günü gelirlerinin eski ve yeni stadyumlara göre değişimi

Takım	Stadyum	N	$\bar{x}$	SS	Min.	Maks.
Beşiktaş	Yeni	2	87,7500	25,24371	69,90	105,60
	Eski	2	36,2000	15,13209	25,50	46,90
Trabzonspor	Yeni	2	25,2500	9,26310	18,70	31,80
	Eski	2	3,7000	,98995	3,00	4,40

Araştırmanın çalışma dönemi içerisinde sadece Beşiktaş ve Trabzonspor kulüpleri eski ve yeni stadyumlarında mücadele edip, aynı zamanda maç günü gelirlerini açıklayan kulüpler olmuşlardır. Tablo 5'de görüldüğü gibi Beşiktaş yeni stadyumunda geçirdiği iki sezonda önceki iki sezona göre maç günü gelirini 36,2 milyon TL'den 87,75 milyon TL'ye yükseltirken, Trabzonspor ise 3,7 milyon TL'den 25,2 milyon TL'ye çıkmıştır. Yeterli örneklem büyüklüğü olmadığı için karşılaştırma testi yapılamamıştır. Ancak Beşiktaş'ta 2,42 kat, Trabzonspor'da da olan 6,81 katlık fark önemli olarak yorumlanabilmektedir. Süper Lig ekiplerinin maç başına taraftar sayısı ile bilet başına aldıkları gelir incelenirken, taraftar sayısı fazla olan kulüplerin bilet başına daha yüksek gelir aldıkları görülmektedir.

Tablo 7. Ekiplerin bilet başına geliri, tribün doluluk ortalaması ilişkisi

Değişken	N	r	p
Bilet Başına Gelir	72	,701 **	0,000
Taraftar Sayısı			

** p < 0,01 * p < 0,05

Tablo 7’de görüldüğü gibi sezon ayırt etmeden yapılan incelemeye göre 2014-2015 sezonundan 2017-2018 sezonuna kadar liglerde mücadele eden ekiplerin bilet başına elde ettikleri gelir ile taraftar sayısı arasında korelasyon analizi ile yüzde 70,1’lik doğru orantılı ilişki bulunmuş, bu değer anlamlı bir sonuç vermiştir ($p=0,00<0,05$).

Tablo 8. Sezonlara göre ekiplerin bilet başına geliri, tribün doluluk ortalaması ilişkisi

Sezon	Değişken	N	r	p
2014-2015	Bilet Başına Gelir Taraftar Sayısı	18	,712 * *	0,001
2015-2016	Bilet Başına Gelir Taraftar Sayısı	18	,803 * *	0,000
2016-2017	Bilet Başına Gelir Taraftar Sayısı	18	,714 * *	0,001
2017-2018	Bilet Başına Gelir Taraftar Sayısı	18	,664 * *	0,003

** $p < 0,01$ * $p < 0,05$

Tablo 8’de görüldüğü gibi sezonlara göre bilet başına gelir ve taraftar sayısı incelendiğinde ilişki 2014-2015 sezonunda yüzde 71,2, 2015-2016 sezonunda yüzde 80,3, 2016-2017 sezonunda yüzde 71,4, 2017-2018 sezonunda ise yüzde 66,4 olmuştur. Tüm değerler doğru orantılı ve istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır ($p= 0,001, 0,000, 0,001, 0,003 < 0,05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Yeni stadyumların maç günü gelirlerine önemli anlamda etki ettiği gözlenmektedir. Bu da yeni stadyumların yapılmasıyla beraber takımların taraftar ortalamasını artırdıkları anlamı da çıkarabilmektedir. Bununla beraber yeni stadyumlarla beraber takımların taraftar ortalamasının da artışı ortaya konulmuştur. Artan maç günü gelirleri yeni stadyum yapım giderlerinin de bir bölümünü karşılayabilecektir. Buna ek olarak doluluk ortalamasının artmasının maç günü gelirlerini artırdığı verilerle ortaya konulmuştur. Her geçen yıl taraftar ortalaması maç başına daha da artan Türkiye Süper Ligi’nde yatırımlar bu doğrultuda yapılması karlılık açısından önem arz etmektedir.

Türkiye Süper Liginin 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017 ve 2017-2018 sezonlarındaki stat doluluk (seyirci sayısı) ortalamalarında her sene giderek artış gözlemlendiği tespit edilmiştir. 2014-2015 sezonunda her maçı ortalama 8233 kişi statta izlemiştir. 2015-2016 sezonunda her maçı ortalama 8462 kişi statta izlemiştir. 2016-2017 sezonunda her maçı ortalama 9843 kişi statta izlemiştir. 2017-2018 sezonunda ise her maçı ortalama 14978 kişi statta izlemiştir (Tablo 1). Türkiye Süper Lig’inin 2014-2015 ve 2015-2016, 2015-2016 ve

2016-2017, 2016-2017 ve 2017-2018 sezonlarının öncesi doluluk oranı ortalamaları, sonrası doluluk oranı ortalamalarının karşılaştırılmasının sonuçlarına göre; 2015-2016 sezonu ile 2016-2017 sezonu arasında anlamlı pozitif yönlü bir doluluk ortalaması değişimi gerçekleşmiş, verileri bulunan 16 takımın 11'i ortalama artırırken, 5'i düşürmüştür ($z=-1,758$, $p=0,079<0,05$). Benzer şekilde 2016-2017 sezonu ile 2017-2018 sezonları arasında da pozitif yönlü anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Taraftar ortalaması 2017-2018 sezonunda anlamlı şekilde, bir önceki sezona göre artış göstermiştir ($z=-2,198$, $p=0,028<0,05$), (Tablo 2). Türkiye Süper Lig'in 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017 ve 2017-2018 sezonlarındaki maç günü geliri ve tribün doluluk ortalaması arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre 4 sezonda 31 takım üzerinden yapılan incelemede yüzde 82,9'luk anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=0,829$, $p=0,000<0,05$), (Tablo 3). Ekipler sezon ayırmadan incelendiğinde anlamlı bir ilişki çıkarken, sezonlara bölündüğünde ise 2014-2015 sezonunda yüzde 69,1'lik doğru orantılı ilişki ortaya konulmuştur. Ancak p değeri 0,196 olarak belirlenmiş, 0,05'ten büyük olduğu için anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. Bu değerler 2015-2016 sezonunda yüzde 87,5, 2016-2017 sezonunda yüzde 79, 2017-2018 sezonunda da yüzde 93,8 olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,691$; 0,875; 0,790; 0,938, $p=0,196$; 0,022; 0,004; 0,000), (Tablo 4). Yeni stadyumların maç günü gelirlerine önemli anlamda etki ettiği gözlenmektedir. Beşiktaş yeni stadyumunda geçirdiği iki sezonda önceki iki sezona göre maç günü gelirini 36,2 milyon TL'den 87,75 milyon TL'ye yükseltirken, Trabzonspor ise 3,7 milyon TL'den 25,2 milyon TL'ye çıkmıştır. Yeterli örneklem büyüklüğü olmadığı için karşılaştırma testi yapılamamıştır. Ancak Beşiktaş'ta 2,42 kat, Trabzonspor'da da olan 6,81 katlık fark gözlemlendiği tespit edilmiştir (Tablo 5). Süper Lig ekiplerinin maç başına taraftar sayısı ile bilet başına aldıkları gelir arasındaki ilişki incelenirken, taraftar sayısı fazla olan kulüplerin bilet başına daha yüksek gelir aldıkları görülmektedir. Sezon ayırt etmeden yapılan incelemeye göre 2014-2015 sezonundan 2017-2018 sezonuna kadar liglerde mücadele eden ekiplerin bilet başına elde ettikleri gelir ile taraftar sayısı arasında yüzde 70,1'lik doğru orantılı ilişki bulunmuş, bu değer anlamlı bir sonuç vermiştir ($r=0,701$; $p=0,00<0,05$), (Tablo7). Sezonlara göre bilet başına gelir ve taraftar sayısı arasındaki ilişki incelendiğinde 2014-2015 sezonunda yüzde 71,2, 2015-2016 sezonunda yüzde 80,3, 2016-2017 sezonunda yüzde 71,4, 2017-2018 sezonunda ise yüzde 66,4 olmuştur. Tüm değerler doğru orantılı ve istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır ($p= 0,001$, 0,000, 0,001, 0,003 < 0,05), (Tablo 8).

KAYNAKLAR

- Bıçer, T. (2008) Sporda toplam kalite yönetimi ve futbol uygulamaları, Beyaz Yayınları, Birinci Baskı, İstanbul.
- Devecioğlu, S. (2008) Futbolda özerkliğin ekonomisi, *Spor Bilimi Araştırmaları Dizisi:34*, Ankara.
- Fişek, K. (1983) Devlet politikası ve toplumsal yapıyla ilişkileri açısından spor yönetimi, Dünya'da- Türkiye'de, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları*, Ankara,
- Güngör, A. (2014) Avrupa Futbol Pazarının Ekonomik Boyutu ve Avrupa Futbol Kulüplerinde Finansal Performans Analizi, *İGÜSBD* Cilt: 1 Sayı: 2 Ekim 2014.
- Karasar, N. (2010) Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Nobel Yayınevi, Ankara,. 2010.
- Kuyucu, M. (2004) Futbol endüstrisinde sosyal medya pazarlama uygulamaları, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 2, Eskişehir.
- Mungan, S. (1995) Sporda motivasyon faktörü olarak ödül ve ceza, marmara üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Mungan, S., Kepoğlu, A. & Öçalınaz, S. (2018) Spor muhasebesi, Birinci Baskı, Ankara.
- Öngören, H. & Karadoğan, E. (2006) Küresel tutku: futbol, *İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı 14, İstanbul.
- Stemmler, T. (2010) Futbolun kısa tarihi, Dost Kitabevi, Birinci Baskı, İstanbul.
- Urartu, Ü. (1994) Futbol-teknik taktik kondisyon, İnkılap Kitapevi, İstanbul.
- Yıldıran, İ. (1997) Tepük futbol mudur? XI. yüzyıl Türk spor faaliyetlerinden “tepek” oyununun mahiyeti üzerine bir araştırma. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* , 2 (1) , 54-62
- Aktif Bank Ekolig Raporu
- Brand Finance Football (2019) 50.
- Brand Finance Football Brand Report. (2018).
- Deloitte Money League Report. (2018).
- Deloitte Money League Report. (2019).
- UEFA. (2017) Financial Report. (2019).

SPORTIVE

<http://dergipark.gov.tr/sportive>

Recreational Participation, Psychological Well-being and Life Satisfaction of Physical Education Teachers (Case of Antalya City)

Hakan ERAVŞAR¹, Evren TERCAN KAAS²

¹ Akdeniz Üniversitesi.Sosyal Bilimler MYO (ORCID ID: 0000-0001-8161-4749)

² Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Y.O.

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi:06.02.2020

Kabul Tarihi:19.02.2020

Online Yayın Tarihi:20.09.2020

Öz

Bu çalışmanın amacı Antalya İl merkezinde Devlet okullarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin rekreatif aktivitelere katılımları, psikolojik iyilik düzeyleri ve yaşam tatminlerinin birbirleriyle ve demografik değişkenlerle ilişkilerinin ortaya konmasıdır. Çalışmanın evrenini 323 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmaya 267 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Çalışmaya katılım oranı % 83. Boş zamanlara katılım, yaşam doyumu ve psikolojik iyi olma durumları araştırıldı. Sonuç olarak boş zaman aktivitelerine katılma sıklığı yüksek olan grupta yaşam doyumu daha yüksek iken, boş zaman katılım daha yüksek olan grupta psikolojik iyilik halinin bazı alt boyutları daha yüksek bulunmuştur. Spor ve sosyal aktivitelere aktif olarak katılan beden eğitimi öğretmenlerinin yaşam tatminleri anlamlı derecede daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Boş zaman, rekreasyon, boş zaman katılımı, psikolojik iyilik, yaşam tatmini, beden eğitimi öğretmeni

Abstract

The aim of this study was to determine leisure participation, psychological well-being and life satisfaction of physical education teachers working in public schools in Antalya city center. Population of the study consisted of 323 physical education teachers and 267 of them were included in the study (rate of return was 83%). Leisure participation, life satisfaction and psychological well-being were investigated. In conclusion, life satisfaction higher in the group with higher leisure participation frequency, meanwhile some sub-dimensions of psychological well-being were higher in the group with higher leisure participation duration. Subjects participating sport and social activities in an active way had significantly higher life satisfaction.

Keywords: Leisure, recreation, leisure participation, psychological well-being, life satisfaction, physical education teacher

---

¹Corresponding Author: Hakan ERAVŞAR; E-mail: hakaneravsar@gmail.com

INTRODUCTION

Nowadays, a considerable body of evidence is found mentioning the benefits of participating in leisure activities. Among them some referred to benefits concerning physical health and fitness (Haines, 2001; Miller et al., 2008; Todd et al., 2009) meanwhile some of them focused on psychological benefits (Carruters & Hood, 2004; Edwards et al., 2004; Pressman et al., 2009; Scully et al., 1998). Healthy lifestyle was related with participating in physical activity and leisure in studies stating that health is influenced by the way people live their lives and additionally leisure and lifestyle were among the major determinants of health (Wankel, 1994). Exercise in leisure time causes cardiovascular changes related with lower rates of heart disease and mortality meanwhile physically active leisure increases psychological health and well-being (Mannell, 2007). In a conceptual framework developed by Driver (1996) which is called Benefits Approach to Leisure, there are two levels of leisure benefits named as first order and second order beneficial consequences. The former one consists of benefits such a relaxation, diversion and fitness and the latter consists of life satisfaction and quality of life. Thus, the satisfaction in the first order benefits can be related with the second order benefits (Philipp, 1997). In a study by Breitenstein & Ewert (1990), health benefits were modelled in five dimensions such as emotional, social, physical, intellectual and spiritual. According to the findings of Philipp (1997) from the leisure benefits literature there are six basic categories such as physiological, psychological, psychophysiological, sociological, environmental and economic.

Another commonly mentioned topic was the relationship between stress and leisure where studies focused on the role of leisure in coping with both acute and chronic stress (Hutchinson, Bland & Kleiber, 2008). In literature there are two models to show how leisure contributes to overcoming the effect of stressors. The independent model assumes that those who participate in leisure gains greater health benefits than those who do not participate in leisure independent from the presence of stressors (Ensel& Lin, 1991). Meanwhile the buffer model suggests that leisure participation behaves like a buffer against stressors and helps in stress reduction. In the leisure and health model that Coleman and Iso-Aloha (1993) suggested, the buffers decreasing the negative effects of stress were defined as feelings of self-determination and social support.

Psychological benefits of leisure was also mentioned in literature and one of the important concepts of psychology which was related with recreational activity participation is

psychological well-being. The importance of this concept was due to the fact that for years psychology focused on elimination of damages and healing mental illnesses but neglected developing strengths and capacities of individuals (Carruthers&Hood, 2004). Positive psychology researchers pointed out that psychology research should include both positive and negative aspects of human functioning and focus the understanding of human experience more deeply (Boyraz&Sayger, 2009). Ryff and Singer (1996) reported that when compared with the number of studies focusing on mental problems, the number of studies related with positive psychological functioning was very low.

Resulting from the need in literature, the concept of well-being which is related to optimal psychological experience and functioning, had been studied especially during the last decades (Deci& Ryan, 2008). There are two basic perspectives in research related with well-being which are named as hedonism and eudaimonism (Keyes Shmotkin&Ryff, 2002). According to a review study, one of these perspectives was dealing with happiness (hedonic well-being) and the other one (eudaimonic well-being) was dealing with human potential. Hedonism bases well-being on pleasure or happiness meanwhile eudaimonism considers the total functioning and self-realization of the individual (Ryan &Deci, 2001). Research conducted on subjective well-being mostly focused on indicators affecting happiness and an individual's cognitive evaluation of his/her life, meanwhile psychological well-being theory suggests that there is much more than feeling happy and satisfied about life. The concept of psychological functioning bases the idea that well-being expresses more than only feeling happy on the "eudemonia" views of Aristotle. According to this view, the effort in realization of individual's true potential, rather than happiness would be a more accurate explanation of this concept (Keyes Shmotkin & Ryff, 2002; Zappala, 2007).

Although the concept of psychological well-being was mostly dominated by the topics of psychological health and psychological illnesses, the state of not having any depression or anxiety was not totally explaining psychological well-being. According to Ryff & Singer (1996), psychological well-being mean more than only not having psychological problems and this concept expressed positive self-concept, positive relations with others, environmental mastery, autonomy, purpose in life and a healthy personal growth.

A variety of models were developed to define psychological well-being. Bradburn (1969) defined two sub-dimensions which were positive effect and negative effect. Positive effect showed the level of enthusiasm, activity and vividness of a person meanwhile negative effect

showed subjective disturbance and unenviable obligations (Stark, 2012). In Lawton's model (1983), four sub-dimensions were used to explain psychological well-being which were coping ability of the individual with negative feelings, happiness, positive affection and the consistency of the individual's acquisitions and aims (Akin, 2009). Ryan and Deci (2001) mentioned hedonism and psychological functioning while modeling psychological well-being as they had done in modeling subjective well-being. Hedonic approach was based on acquisition of happiness and life satisfaction, psychological functioning was based on the realization of the potential of the individual by the factors of self-acceptance, mastery and positive interest.

One of the most commonly used modelling of psychological well-being was done by Ryff (1989) under six dimensions such as autonomy, environmental mastery, personal growth, positive relationship with others, purpose in life, self-acceptance. Autonomy includes self-determination, independence and internal regulation of behaviour (Ryff & Singer, 1996). Environmental Mastery assesses the ability of the individual to manipulate and control complicated environments (Akin, 2009). Personal Growth is the realization and development of one's potential (Ryff & Singer, 1996). Positive Relations with Others dimension includes feelings of affection and trust to human beings and being able to have positive relations with others (Akin, 2009). Purpose in Life shows that one has goals, intentions, and a sense of direction which are contributing to the feeling that life is meaningful. Meanwhile Self-acceptance which is found to be a central feature of mental health is defined as having positive attitudes for oneself (Ryff & Singer, 1996).

Leisure participation was related with psychological well-being concept in studies conducted to different populations. In a study of a young group of white-collar employees, positive correlations were obtained between psychological well-being and enjoyment, intrinsic and extrinsic motivation for both work and leisure (Haworth & Hill, 1992). Children coming from low-income families were applied a structural physical fitness program in order to investigate the effect of exercise on psychological well-being where psychological well-being was measured by Trait Anxiety Inventory, Beck Depression Inventory, and Rosenberg Self-esteem scale. According to the results, the group having physical activity programme with aerobic intensity showed lower depression and higher self-esteem levels (Crews, Lochbaum & Landers, 2004). The relationship between exercise participation and psychological well-being was detected in a review study of Scully et al. (1998), where depression, anxiety, emotional state and self-esteem were used as psychological well-being criteria. Leisure participation

and psychological well-being was inquired in elderly individuals and active/passive participation, variety of participated leisure activities were examined in a study by Dupuis and Smale (1995) and according to the findings, dealing with handcrafts and the increase in the variety of leisure activities increased the relationship with psychological well-being (Ma, 2008). As happiness and positive emotions were assumed to be important for physical and psychological health, experiences generating pleasure and happiness attracted attention by therapeutic recreation experts who suggested that recreation could be used to improve positive emotions (Carruthers & Hood, 2004). Same studies focused on the leisure participation of women and in one of them a qualitative study was conducted and participation in physical activities supporting autonomy were found to be increasing the psychological well-being (Lloyd & Little, 2010). It was reported in a study by Pressman et al. (2009) that 19-89 years old individuals who had high scores from entertaining activity participation test received higher scores in psychological and physical well-being. In another study individuals who were making exercise regularly were compared with individuals who did not make any exercise where exercises consisted of making endurance training, hockey and running (mostly aerobic exercises). The group consisting of regular exercise participant received higher scores than the other group in all sub-dimensions of psychological well-being such as autonomy, environmental mastery, personal growth, positive relationship with others, purpose in life, self-acceptance (Edwards et al., 2005). Students were also subjects of different studies concerning leisure participation where psychological well-being was inquired. In a study conducted to university students in Taiwan, autonomy and self-acceptance contributed positively to leisure negotiation strategies (Ma et al., 2012). Behzadnia & Kesthtidar (2011) worked with sedentary male students and made comparisons between control and experiment groups before and after training. In the study Ryff's psychological well-being scales were used and aerobic training was found out to be contributing positively to psychological well-being. In a study conducted to athlete students from different ethnical backgrounds, an increase in leisure participation was associated with higher psychological well-being and sense of accomplishment level (Hung & Lee, 2013).

Another important concept related with leisure participation was life satisfaction and was defined by Diener et al. (1985) as evaluation of the individual about his/her own life based on the criteria determined by him/her. According to the definition of Neugarten et al. in 1961 life satisfaction is the situation obtained by comparing what was expected and what was obtained by a person (Yiğit et al., 2011). The positive contribution of recreational activity participation

to life satisfaction was detected in different studies (Brown & Frankel, 1993; Hawkins et al., 2004; Huang & Carleton, 2003; Rodrigez et al., 2008).

Nowadays, leisure is increasingly thought to be the domain of a lifestyle where individuals have great control and consequently it is seen an important resource for both physical and physical health. When the relationship of psychological well-being and life satisfaction with leisure participation is considered the importance of efficiently using leisure is seen clearly. Positively making use of leisure may be provided with the habitudes gained from childhood. When recreational sport activities which are known to be also contributing to physical health, are considered, physical education teachers play an important role in showing ways to their students. In order to provide a role model for children and adolescents in gaining healthy life style habits, physical education teachers also should have gained these habits by themselves. Additionally it is very important that they experience the beneficial effects of leisure participation. The positive evaluations of the life and psychological well-being of physical education teachers in relation with leisure participation is expected to be reflected to their students who are in a period of learning how to spend their leisure time in healthy and effective ways. Therefore leisure participation, psychological well-being and life satisfaction of physical education teachers were examined in this study.

METHOD

The research is a descriptive, cross-sectional study. The model of the study is scanning where the aim is to describe a situation that was available in the past or is still available as it is (Sahin, 2013).

Population and Sample

Population of the study consisted of 323 physical education teachers working in Public Sector school sunder Ministry of Education in Antalya. 267 physical education teachers participated in the study voluntarily, face-to-face questionnaire method was applied, a rate of return of 83% was achieved (Meanage= 35.64 ± 7.52).

Data Collection Tool

Data collectiontool was a questionnaire consisting of four parts. The first part included questions about demographic information. The second part consisted of questions about participating in recreation activities. Literature and experts were referred for preparing questions in this part. In the third part “Satisfaction with Life Scale” developed by Diener et al

(1985) and adapted to Turkish by Koker (1991) and Yetim (1991) was utilized. This scale was a one-dimensioned scale including 5 questions consisting of Likert scale of 7. In the reliability analysis of Koker (1991), test re-test coefficient was .85, meanwhile in the reliability analysis of Yetim (1991), split-half value was .75, Kuder Richardson 20 was .78. In this study Cronbach alpha coefficient was found out to be .88. In the fourth part of the questionnaire psychological well-being scale developed by Ryff (1989) and adapted to Turkish culture by Akın (2008) was used. The scale was a 6-dimensioned scale including 84 questions consisting of Likert scale of 6. The 6 dimensions were autonomy, environmental mastery, personal growth, positive relationship with others, purpose in life, self-acceptance. In language adaptation and validity studies samples consisting of university students and teachers were used. In language adaptation studies the correlations between forms in Turkish and English yielded high and significant coefficients. Test re-test reliability coefficients were between .81 and .85. In validity studies, both explanatory and confirmatory factor analysis were applied. The 6 factors of the scale explained 68% of the variance meanwhile in confirmative factor analysis, goodness of fit index values proved that the scale is valid in Turkish population. (Akın, 2008). In this study, Cronbach alpha values were found between .75 and .87 for the sub-scales of psychological well-being scale.

Data Analysis

As statistical analysis, frequency distributions, descriptive statistics, Mann Whitney U test, Kruskal Wallis, tests and Spearman correlation analyses were applied. The normality of the data was tested by Kolmogorov-Smirnov test.

FINDINGS

Table 1: Demographic Data of Participants

		Frequency	Percentage
Gender	Men	127	47,6
	Women	140	52,4
	Total	267	100.0
Marital Status	Married	203	76,0
	Single	64	24,0
	Total	267	100.0
Perceived Socio-economical Level	Very good	10	3,7
	Good	171	64,1
	Medium	83	31,1
	Poor	3	1,1
	Very poor	0	0
	Total	267	100.0

Number of Children	None	100	37,5
	1	81	30,3
	2	73	27,3
	3	13	4,9
	More than 3	0	0
	Total	267	100.0

Demographic information of the sample was examined and according to the findings the participants were 52,4% women, 76,0% married, 37,5% without children, 64,0% perceiving a good level of income.(Table1).

Table 2: Participation of Physical Education Teachers in Recreational Activities

		N	%
Weekly Duration of Participation	1-5 hours	83	31,1
	6-10 hours	113	42,3
	11-15 hours	43	16,1
	More than 15 hours	28	10,5
	Total	267	100
Weekly Frequency of Participation	1-2 times	116	43,4
	3-4 times	115	43,1
	5-6 times	32	12,0
	More than 6 times	4	1,5
	Total	267	100
Participation in Sport Activities	Active	206	77,1
	Passive	61	22,9
	Total	267	100
Participation in Social Activities	Active	136	50,9
	Passive	131	49,1
	Total	267	100
Participation in Cultural Activities	Active	45	16,9
	Passive	222	83,1
	Total	267	100

When findings concerning participation of subjects to recreation activities are examined, it is found that weekly participation level was 6-10 hours, weekly participation frequency was 1-2 times (43,4%) or 3-4 times (43,1%).

Physical education teachers preferred active participation to sportive and social activities (77,2% and 50,9% respectively), while preferred passive participation (83,1%) to cultural activities (Table 2).

Table 3: People That Participants Prefer to Participate with in Recreational Activities and Their Reasons to Participate

		Frequency of ticks	%	N
I Participate Activities with	I participate alone	96	36,0	267
	Partner	155	58,1	267
	Friends	206	77,2	267
	Children	103	38,6	267
	Organized groups	27	10,1	267
I Participate because	It is enjoyable	150	56,2	267
	I want to be with friends	181	67,8	267
	I want to relax	158	59,2	267
	I want to get rid of stress	150	56,2	267
	I want to enter a new environment	31	11,6	267
	People around me motivate me	32	12,0	267
	To improve my health situation	109	40,8	267
	I want to get rid of loneliness	25	9,4	267
	It gives a feeling of happiness	150	56,2	267
	I want to keep fit	84	31,5	267
	I want to decrease negative effects of aging	67	25,1	267
	I want to learn new skills	33	12,4	267

Participants were asked with whom they preferred to participate in recreational activities and they were let to mark more than one choice. “Participating with friends” was marked with highest frequency. Among 267 teachers that constituted the sample 77.2 % marked this choice. This was followed by “Participating with partner” by 58.1%.

Participants were asked why they were participating in recreational activities and they were let to mark more than one choice. Among 267 teachers 67.8% marked “I want to be together with friends” and 59.2% marked “I want to relax” (Table 3).

Table 4: Mean Scores of Life Satisfaction and Psychological Well-Being Scales

		Mean	Standard Deviation
Life Satisfaction		4.65	1.21
Psychological Well-being	Autonomy	4.35	0.61
	Environmental Mastery	4.52	0.75
	Personal Growth	4.53	0.74
	Positive Relationship with Others	4.70	0.57
	Purpose in Life	4.32	0.72
	Self-acceptance	4.43	0.57
	General Total	4.48	0.50

In Table 4, mean scores that participants receive from the sums of subscales used in the study were demonstrated. From life satisfaction scale, participants received a meanscore of

4.65±1.21. When psychological well-being scale was considered the highest mean score was achieved from positive relationship with others with 4.70±0.57 and personal growth with 4.53±0.74.

Table 5: Correlation Coefficients between Life Satisfaction and Psychological Well-Being

	Life Satisfaction	Autonomy	Environ. Mastery	Personal Growth	Positive Rel. with others	Purpose in Life	Self-Acceptance	Psychological well-being total
Life satisfaction	1,000	,272***	,408***	,482***	,115	,422***	,553***	,493***
Autonomy	,272***	1,000	,481***	,477***	,165**	,546***	,606***	,717***
Environmental Mastery	,408***	,481***	1,000	,572***	,343***	,595***	,733***	,830***
Personal Growth	,482***	,477***	,572***	1,000	,099	,736***	,535***	,771***
Positive Relationship with Others	,115	,165**	,343***	,099	1,000	,150*	,353***	,444***
Purpose in Life	,422***	,546***	,595***	,736***	,150*	1,000	,624***	,818***
Self-acceptance	,553***	,606***	,733***	,535***	,353***	,624***	1,000	,855***
Psychological well-being total	,493***	,717***	,830***	,771***	,444***	,818***	,855***	1,000

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

When the correlation of life satisfaction with psychological well-being was considered, it was found out that the highest positive correlation of life satisfaction was with self-acceptance ($r=.553$, $p < 0.001$) which is followed by total scores achieved from psychological well-being scale ($r=.493$, $p < 0.001$) and personal growth ($r=.482$, $p < 0,001$) (Table 5).

Table 6: Life Satisfaction and Psychological Well-being According to Weekly Participation Duration in Recreational Activities

Variable	1-5Hours Weekly (N=83)		≥6Hours Weekly (N=184)		Z	p
	$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss		
Life Satisfaction	4.45	1.06	4.74	1.27	-1.933	0.053
Psychological Well-being						
Autonomy	4.36	0.52	4.35	0.64	-0.331	0.741
Environmental Mastery	4.36	0.73	4.59	0.75	-2.415	0.016*
Personal Growth	4.39	0.73	4.60	0.73	-2.767	0.006**
Positive Relationship with Others	4.93	0.55	4.59	0.55	-3.961	0.000***
Purpose in Life	4.16	0.76	4.38	0.69	-2.271	0.023*
Self-acceptance	4.36	0.52	4.47	0.58	-1,757	0,079
General Total	4.42	0.48	4.50	0.51	-4.647	0.100

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Life satisfaction and psychological well-being of physical education teachers were compared according to participation duration in recreational activities and significant differences were

obtained in psychological well-being subscales. As expected, in some of the subscales like “Environmental Mastery, Personal Growth and Purpose in Life, teachers with higher duration of participation have higher mean scores in comparison with the other group. Unexpectedly in “Positive relationship with others” subscale this result is vice versa (Table 6). Life satisfaction is higher in the group with higher duration of participation but the result is not significant ($p>0.05$).

Table 7: Life Satisfaction and Psychological Well-being According to Weekly Participation Frequency in Recreational Activities

Variable	1-2Times Weekly (N=116)		≥3Times Weekly (N=151)		Z	p
	$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss		
Life Satisfaction	4.45	1.18	4.80	1.22	-2.032	0.042*
Psychological Well-being						
Autonomy	4.38	0.57	4.33	0.64	-0.376	0.707
Environmental Mastery	4.45	0.71	4.57	0.77	-0.942	0.346
Personal Growth	4.53	0.61	4.53	0.82	-0.448	0.654
Positive Relationship with Others	4.64	0.47	4.74	0.64	-1.832	0.067
Purpose in Life	4.37	0.66	4.27	0.76	-0.811	0.416
Self-acceptance	4.41	0.57	4.45	0.57	-0.499	0.618
General Total	4.46	0.44	4.48	0.54	-0.607	0.544

* $p<0.05$, ** $p<0.01$, *** $p<0.001$

Life satisfaction and psychological well-being of participants were compared according to weekly participation frequency. According to the findings, life satisfaction of participants with higher frequency of participation in recreational activities was found to be higher than that of participants with lower frequency of participation in recreational activities. No significant differences were detected in psychological well-being scores (Table 7).

Table 8: Life Satisfaction and Psychological Well-being According to Active/Passive Participation in Sport Activities

Variable	Active Participation (N=206)		Passive Participation (N=53)		Z	p
	$\bar{x}$	Ss	$\bar{x}$	Ss		
Life Satisfaction	4.79	1.15	4.14	1.33	-3.010	0.003**
Psychological Well-being						
Autonomy	4.37	0.64	4.30	0.47	-1.330	0.183
Environmental Mastery	4.54	0.77	4.42	0.61	-	0.378
Personal Growth	4.55	0.76	4.49	0.69	-0.902	0.367
Positive Relationship with Others	4.72	0.59	4.60	0.47	-1.904	0.057
Purpose in Life	4.37	0.73	4.20	0.69	-1.834	0.067
Self-acceptance	4.45	0.60	4.36	0.39	-1.727	0.084
General Total	4.50	0.53	4.39	0.37	-1.440	0.150

* $p<0.05$, ** $p<0.01$, *** $p<0.001$

In Table 8, the results of the comparison between active and passive participants of Sport Activities are presented. Life satisfaction of active participants of sport activities was higher than that of passive participants. However no significant difference was obtained in psychological well-being of participants according to active and passive sport participation.

RESULTS AND DISCUSSION

The aim of this study was to determine leisure participation, psychological well-being and life satisfaction of physical education teachers working in public schools in Antalya city center. According to findings, participants preferred to participate in recreational activities during 6-10 hours weekly (42.3%) and 1-2 times a week (43.4%). Participants also stated that they prefer active participation in sport and social activities and passive participation in cultural activities.

Participants received a mean of 4.65 ± 1.21 from life satisfaction scale which is a seven-point Likert scale. This yields a life satisfaction over average so physical education teachers show to have a general satisfaction from their lives. Among psychological well-being sub-dimension scores, the highest mean was obtained from positive relationship with others, personal growth, and environmental mastery. The correlations between life satisfaction and psychological well-being were examined and it was observed that, the highest positive correlation of life satisfaction was with self-acceptance ($r=.553$, $p<0.001$) and personal growth ($r=.482$, $p<0,001$) subscales. Although in literature leisure participation, psychological well-being and life satisfaction variables were not studied in physical education teachers very often, the findings of similar studies applied to other populations might be helpful for discussion of the findings.

In this study life satisfaction and psychological well-being of physical education teachers were compared according to leisure participation duration and frequency. Life satisfaction was found out to be higher in the group with higher duration of participation but the result is not significant. Meanwhile the group with higher frequency of participation showed significantly higher life satisfaction. These results showed consistency with the results of various studies in literature (Brown & Frankel, 1993; Hawkins et al., 2004). In some studies significant positive relationships have been found between frequency of leisure participation and life satisfaction (Mannell, 2007). Leisure participation frequency showed to have significant impact on life satisfaction in a study including subjects from different age groups (Rodriguez, 2008). Middle-aged women gave ratings concerning their leisure activities and

these answers made positive and significant contribution to their ratings about their life satisfaction (Lewis & Borders, 1995). In a study of elderly adults, it was found out that activity participation in leisure time increased life satisfaction (Baack, 1985). A significant positive correlation was obtained between leisure participation and life satisfaction in university students (Huang& Carleton, 2003).

When we consider the comparisons of psychological well-being according to leisure participation duration and frequency some significant results were detected. In some of the subscales like “Environmental Mastery, Personal Growth and Purpose in Life, teachers with higher duration of participation showed higher mean scores. Unexpectedly in “Positive relationship with others” subscale this result is vice versa. Meanwhile according to leisure frequency no significant results were obtained from comparisons. In a study including university students the contentment received from leisure time activities showed positive impact on subjective and psychological well-being (Cenkseven&Akbas, 2004). Another study conducted to student-athletes showed that during leisure participation they feel happy about their lives and are hopeful for the future; therefore with high frequency of leisure participation, their sense of accomplishment is increased (Hung & Lee, 2013). There are also studies showing evidence of positive impact of leisure participation on psychological well-being regardless of the duration or frequency of participation. In a municipality project in Milan, participation in cultural activities was found to have positive effects on psychological well-being of especially women (Grossi et al., 2013). In a longitudinal study, increased importance placed on leisure goals increased psychological well-being and leisure was found out to be both a cause and effect on psychological well-being (Iwasaki &Smale, 1998). Engaging in enjoyable activities yielded higher levels of positive psychosocial states and lower levels of depression and negative affect in an adult group (Pressman et al., 2009). In a study by Dupuis and Smale (1995), participating in leisure activities, especially hand-craft arts and visiting friends showed positive impact on psychological well-being (Ma, 2008).

According to the results of the comparison between active and passive participants of sport activities in our study, life satisfaction of active participants of sport activities was higher than that of passive participants. However no significant difference was obtained in psychological well-being of participants according to active and passive sport participation. A study applied to women participants showed that psychological well-being can be enhanced through casual participation in physical activity if the activity supports the interaction between competence, autonomy and relatedness (Lloyd & Little, 2010). The relationship between leisure-time

physical activity and psychological well-being was examined in university students where psychological well-being was measured by subjective vitality scale and students were divided in four groups according to energy consumption level (low, moderate, high and very high). As a result, students with higher physical activity level rated their subjective vitality as higher (Molina-Garcia, Castillo & Queralt, 2011). Students who are active sport participants showed lower negative effect, somatic depression symptom and pessimistic life orientation but positive effect, feeling of consistency, purpose in life and autonomy (Malebo et al., 2007).

As a result it can be concluded that especially life satisfaction is increased by leisure participation especially active participation in sport activities for physical education and sport teachers. This result is very consistent to the findings in literature. In this study few significant results were obtained from psychological well-being sub-scales when compared with the literature but with further studies including more physical education teachers might provide more significant results. Physical education teachers are very important for gaining a healthy life style for young generations. To become a role model for children, a physical education teacher should be able to have a healthy life style y and benefit from this-both physically and psychologically. In this study recreative activity participation, psychological well-being and life satisfaction of physical education teachers were examined however further studies might be proposed. Leisure experiences of physical education teachers can be inquired by including other variables such as leisure satisfaction, leisure constraints and leisure negotiation utilizing higher number of samples.

References

- Akın, A. (2008). The scales of psychological well-being: A study of validity and reliability. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice*, 8, 3, 741-750.
- Akın, A. (2009). Akılcı duygusal davranışçı terapi odaklı grupta psikolojik danışmanın psikolojik iyi olma ve öz-duyarlık üzerindeki etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baack, S.A. (1985). Recreation program participation by older adults, its relationship to perceived freedom in leisure and life satisfaction. Doctoral Dissertation, North Texas State University.
- Behzadnia, B. & Kesthidar, M. (2011). The effect of participation in aerobic training on psychological well-being of non-athletic student boys, *Electronic Physician* 3, 3, 305-305.
- Boyraz, G. & Sayger, T.V. (2009). An exploratory path analysis of the factors contributing to life satisfaction in fathers, *The Journal of Positive Psychology*, 4, 2, 145-154.
- Bradburn, N. M. (1969), *The structure of psychological well-being*, Chicago: Aldine.
- Breitenstein, D. & Ewert, A. (1990). Health benefits of outdoor recreation: Implications for health education, *Health Education*, 21, 1, 16-21 dx.doi.org/10.1080/00970050.1990.10616165
- Brown, B.A. & Frankel, B.G. (1993). Activity through the years: Leisure, leisure satisfaction and life satisfaction. *Sociology of Sport Journal*, 10: 1-17.
- Carruthers, C.P., & Hood, C.D. (2004). The power of the positive: Leisure and well-being, *Therapeutic Recreation Journal*; 38, 2, 225-245.
- Cenkseven, F., Akbas, T., Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, 27, 43-65.
- Crews, D.J., Lochbaum, M.R. & Landers, D.M. (2004). Aerobic physical activity effects on psychological well-being in low-income Hispanic children, *Perceptual and Motor Skills*, 98, 319-324. doi: 10.2466/pms.98.1.319-324

- Eravşar, H., Kaas, T., E. (2020). Recreational Participation, Psychological Well-Being and Life Satisfaction of Physical Education Teachers (Case Of Antalya City). *SPORTIVE*, 3(2),32-47
- Coleman, D., & Iso-Ahola, S. E. (1993). Leisure and health: The role of social support and self-determination. *Journal of Leisure Research*, 25, 111-128.
- Deci & Ryan (2008). Hedonia, Eudaimonia and Well-being: An Introduction. *Journal of Happiness Studies*, 9:1-11. DOI 10.1007/s10902-006-9018-1
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. & Griffin, S. (1985). The satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*. 49 (1), 71-75.
- Driver, B. L. (1996). Benefits-driven management of natural area. *Natural Areas Journal*, 16, 94-99.
- Dupuis, S. L., & Smale, B. J. A. (1995). An examination of relationship between psychological well-being and depression and leisure activity participation among older adults. *Society and Leisure*, 18, 67-92.
- Edwards, S.D., Ngcobo, S.B., Edwards, D.J., Palavar, K. (2004). Exploring the relationship between physical activity, psychological well-being and physical self-perception in different exercise groups, *South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation*, 27, 1, 75-90.
- Ensel, W. M., & Lin, N. (1991). The life stress paradigm and psychological distress, *Journal of Health and Social Behavior*, 32,321-341.
- Grossi, E., Compare, A., Lonardi, C., Cerutti, R., Callus, E., Niero, M. (2013). Gender-related effect on cultural participation in psychological well-being: Indications from the well-being project in the municipality of Milan (2013). *Social Indicators Research*, 114, 255-271. DOI 10.1007/s11205-012-0144-3.
- Haines, D.J. (2001). Undergraduate student benefits from university recreation. *NIRSA Journal*, 25, 25-33.
- Hawkins, B.A., Foose, A.K. & Binkley, A.L. (2004). Contribution of leisure to the life satisfaction of older adults in Australia and the United States, *World Leisure*, 46,2, 4-12.
- Haworth, J.T. & Hill, S. (1992). Work, leisure and psychological well-being in a sample of young adults. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 2, 147-160.
- Huang, C.Y. & Carleton, B. (2003). The relationships among leisure participation, leisure satisfaction, and life satisfaction of college students in Taiwan, *Journal of Exercise Science and Fitness*, 1(2), 129-132.
- Hung, H. & Lee, C.W. (2013). Relationship between ethnic backgrounds, family socioeconomic status, leisure participation and psychological well-being. *Perceptual & Motor Skills: Exercise & Sport*, 117, 2, 367-375. DOI 10.2466/06.PMS.117x22z1.
- Hutchinson, S.K., Bland, A.D. & Kleiber, D.A. (2008). Leisure and stress-coping: Implications for therapeutic recreation practice, *Therapeutic Recreation Journal Special Issue*, 12,1, 9-23.
- Iwasaki, Y. & Smale, B.J.A. (1998). Longitudinal analyses of the relationships among life transitions, chronic health problems, leisure and psychological well-being. *Leisure Sciences*, 20, 25-52.
- Keyes, C. L. M., Shmotkin, D., Ryff, C. D., (2002). Optimizing Well-Being: The Empirical Encounter of Two Traditions. *Journal of Personality & Social Psychology*, 82, 6, 1007-1023.
- Koker, S. (1991). *Comparison of Life Satisfaction between normal and problematical adolescents*. (Unpublished Master Thesis). Ankara University, Ankara
- Lawton, M. P. (1983), "Psychological well-being and adversity", *Journal of Gerontology*, 30, 85-89.
- Lewis, V.G. & Borders, L.D. (1995). Life satisfaction of single middle-aged professional women. *Journal of Counseling & Development*, 74, 94-100.
- Lloyd, K. & Little, D.E. (2010). Self-determination theory as a framework for understanding women's psychological well-being outcomes from leisure-time physical activity. *Leisure Sciences*, 32, 369-385.
- Ma, S-M (2008). Relationships among psychological well-being, leisure negotiation and leisure participation. School of Health, Physical Education and Recreation, Doctoral Dissertation, Indiana University.
- Ma, S-M, Tan, Y. & Ma, S-C. (2012). Testing a structural model of psychological well-being, leisure negotiation and leisure participation with Taiwanese college students. *Leisure Sciences*, 34, 55-71.
- Malebo, A., Van Eeden C., Wissing M.P. (2007). Sport participation, psychological well-being, psychosocial development in a group of young black adults. *South African Journal of Psychology*, 37, 1, 188-206.
- Mannell, R.C., (2007). Leisure, health and well-being, *World Leisure Journal*, 49, 3, 114-128, DOI: 10.1080/04419057.2007.9674499
- Miller, K.H., Noland, M., Rayens, M.K. & Staten, R. (2008). Characteristics of users and nonusers of a campus recreation center. *Recreational Sports Journal*, 32, 87-96.
- Molina-Garcia, J., Castillo, I. & Queralt, A. (2011). Leisure-time physical activity and psychological well-being in university students. *Psychological Reports*, 109, 2, 453-460.
- Neugarten, B., Havighurst, R., & Tobin, S. (1961), "The measurement of life satisfaction", *Journal of Gerontology*, 16, 134-143.
- Philipp, S.F. (1997) Race, gender, and leisure benefits, *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal*, 19:3, 191-207, DOI: 10.1080/01490409709512249.
- Pressman, S.D., Matthews, K.A., Cohen, S., Martire, L.M., Scheier, M., Baum, A., Schulz, R. (2009). Association of enjoyable leisure activities with psychological and physical well-being, *Psychosomatic Medicine*, 71, 7, 725-732.
- Rodriguez, A, Latkova, P. & Sun, Y-Y, (2008). The relationship between leisure and life satisfaction: Application of activity and need theory. *Social Indicators Research*, 86, 163-175.
- Ryan, R.M., Deci, E.L., (2001) On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review of Psychology*, 52, 141-166.
- Ryff, C., D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being, *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 6, 1069-1081.
- Ryff, C.D. & Singer, B. (1996). Psychological well-being: Meaning, measurement and implications for psychotherapy research, *Psychotherapy Psychosomatics*, 65, 14-23.

- Eravşar, H., Kaas, T., E. (2020). Recreational Participation, Psychological Well-Being and Life Satisfaction of Physical Education Teachers (Case Of Antalya City). *SPORTIVE*, 3(2),32-47
- Scully, D., Kremer, J., Meade, M.M., Graham, R. & Dudgeon, K. (1998). Physical exercise and psychological well-being: A critical review, *British Journal of Sports Medicine*, 32, 111-120.
- Stark, A. (2012). The relationship between social psychological climate and psychological well-being in the late adolescent dancers, Master's Thesis, Utah University.
- Sahin, A. (2013), The effect of text types on reading comprehension. *Mevlana International Journal of Education (MIJE)*, 3(2), 57-67. <http://dx.doi.org/10.13054/mije.13.27.3.2>
- Todd, M.K., Cayszczon, G., Carr, J.W. & Pratt, C. (2009). Comparison of health and academic indices between campus recreation facility users and nonusers. *Recreation Sport Journal*, 33, 43-53.
- Wankel, L.M. (1994). Health and leisure: Inextricably linked. *Journal of Physical Education, Recreation, and Dance*, 65(4), 28-31.
- Yetim, Ü. (1991). Kişisel projelerin organizasyonu ve örüntüsü açısından yaşam doyumu. Yayımlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yigit, R., Dilmaç, B., Deniz, M.E. (2011). İş ve yaşam doyumu, Konya Emniyet Müdürlüğü alan çalışması
- Zappala, C.R., (2007), Well-being: The Correlation Between Self-Transcendence and Psychological and Subjective Well-Being, Doctoral Dissertation, Institute of Transpersonal Psychology, California

SPORTIVE

<http://dergipark.gov.tr/sportive>

İşitme Engelli Güreşçiler ile İşitme Engelli Sedanter Bireylerde Bazı Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ali Burak TOY¹, Turhan TOROS², Umut GÜNDOĞAN³, Emre Bülent ÖĞRAŞ⁴, Çağrı ÇETİN⁵

¹Mersin Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Fakültesi, (ORCID ID: 000-0001-7997-7399)

²Mersin Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Fakültesi, (ORCID ID: 0000-0002-8328-2925)

³Mersin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, (ORCID ID: 0000-0002-8635-4082)

⁴Mersin Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Fakültesi, (ORCID ID: 0000-0002-6327-2180)

⁵Mersin Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Fakültesi, (ORCID ID: 0000-0001-7667-2143)

Orijinal Makale

önderi Tarihi:13.03.2020

abul Tarihi:26.03.2020

Online Yayın Tarihi:20.09.2020

Öz

Bu araştırmada işitme engelli güreşçiler ile işitme engelli sedanter bireylerde benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 60 işitme engelli güreşçi (yaş= 19,41±3,99) ile 63 işitme engelli sedanter (yaş= 22,42±4,82) olmak üzere toplam 123 (yaş= 20,96±4,67) birey katılmıştır. Araştırmada; Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilen “Yaşam Doyumu Ölçeği” ve Arıcak (1999), tarafından geliştirilen “Benlik Saygısı Ölçeği” uygulanmıştır. Kişisel bilgilerin elde edilmesi için de hazırlanmış olduğumuz “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra yapılan normalite testi sonucunda dağılımın normal bulunmamasıyla beraber gruplar arasındaki farkı incelemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi ve ilişki düzeylerini incelemek amacıyla Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır. İşitme engelli güreşçilerde yaş ve yaşam doyumu arasında, deneyim değişkeni açısından benlik saygısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sedanter bireylerin yaş ile benlik saygısı ve yaş ile depresif duygulanım alt boyutu ile pozitif yönlü düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak, işitme engelli güreşçilerin yaşları arttıkça yaşam doyumunun arttığı, deneyim süreleri açısından yaşam doyumu puanları ve benlik saygısı alt boyutlarında farklılıkların olduğu görülmektedir. Sedanter işitme engelli bireylerin benlik saygısı ve yaşam doyumu puanları arasında yaş değişkeni açısından puanları açısından anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İşitme Engelli, Sedanter, Güreş, Benlik Saygısı, Yaşam Doyumu

Examining the Relationship Between Hearing Impaired Wrestlers and Hearing Impaired Sedentary Individuals' Self-Esteem and Life Satisfaction in Terms of Certain Abstract

In this study, the relationship between self-esteem and life satisfaction in hearing-impaired wrestlers and hearing-impaired sedentary individuals was examined. A total of 123 individuals (age=20.96±4.67) were involved in the study, including 60 hearing impaired wrestlers (age=19.41±3.99) and 63 hearing-impaired sedentary (age= 22.42±4.82). The "Life Insatiable Scale" developed by Diener and his colleagues (1985) and the "Self-Esteem Scale" developed by Arıcak (1999) were implemented. "Personal Information Form" prepared by the researchers was applied to obtain personal information. In addition to the descriptive statistics made in the analysis of the data, the Kruskal-Wallis H test was used to examine the difference between the groups, and the Spearman correlation coefficient test was used to examine the relationship levels. The relationship between age and life saturation in deaf wrestlers, a moderate positive relationship was found. Again, in terms of the experience variable of the same group, a significant difference was age variability and life satisfaction scores with depressive affect subscale points and life satisfaction scores. Sedentary individuals have found a relationship with age variability and self-esteem subscale and productivity subscale. As a result, it is observed that deaf wrestlers have increased life satisfaction as their age increases, life satisfaction scores in terms of experience time and differences in lower dimensions of self-esteem. Significant relationships were found in terms of age variability among the self-esteem and life satisfaction scores of individuals with sedentary hearing impairment. In terms of age variability, relationships have been detected in different directions between the self-esteem of all hearing impaired individuals and the self-sufficient subscale.

Key Words: Hearing Impaired, Sedentary, Wrestling, Self-Esteem, Life Satisfaction

¹ Sorumlu Yazar: Ali Burak TOY; E-mail: aliburaktoy@hotmail.com

GİRİŞ

Engellilik üzerine çalışmalar yapan araştırmacılar, son zamanlarda engellilik sorunu yaklaşımında önemli değişimlerin olduğunu bildirmektedirler. Engellilik durumunu tıbbi temelde ele alan yaklaşımlar, engelliliğin kişiden kaynaklanan bir sorun olduğunu ileri sürmektedir. Fakat engellilik üzerine çalışmalar yapan meslek çalışanları engellikteki asıl sorunun kaynağı olarak “toplumsal yaklaşım” kavramını görmektedirler. Toplumsal yaklaşıma toplumsal önyargıların, kalıp yargıların ve engellilerin dışlanmasına neden olan mimari ve toplumsal düzenlemeleri üzerinde durulmaktadır (Çayır ve Ergün 2014). Engelli bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal alanlarda gelişmelerini sağlamada, içinde yaşadığı toplum ile kaynaşmasını kolaylaştırmada sportif faaliyetlerin olumlu etkisi bulunmaktadır (Eichsteadt and Lavay, 1995). Bu sebeple engelli bireylerin yaşadıkları topluma kaynaşmalarını sağlamak, uyum becerilerini geliştirmek ve bu süreçleri hızlandırarak bireyin sosyalleşme becerisini arttırmak için spor başlı başına bir araç olarak değerlendirilebilir (Dunn and Fait, 1997).

Bireyin kendisi ve sosyal çevresiyle uygun bir şekilde bütünlük oluşturması için temel psikolojik ihtiyaçlarının belirlenmesi ve doyurulması gerekmektedir. Bununla birlikte bireyin içinde bulunduğu sosyal çevrenin, bireyin yönelim ve davranışlarını desteklemesi yani bireye bu süreç içerisinde katkı sunması beklenmektedir (Yarkın, 2013). Benlik saygısı ve yaşam doyumu konuları bireyin yaşamını bütüncül olarak ele alan bir değerlendirme olarak da tanımlanmaktadır.

Benlik saygısı kavramsal olarak incelenmeden önce “benlik” kavramına değinilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Yıldız, benlik kavramı tanımını tanımlarken benliği kişinin kendi içerisinde gelişen bir yapı şeklinde olduğundan bahsetmektedir. Bu yapıyı geliştiren etmenler ise bireyin ilgi eğilimi, yetenekleri ve amaçlarının oluşturduğunu belirtilmektedir. Literatürdeki bazı tanımlamalarda ise benliğin, insan hayatı boyunca ulaşmak istediği hedefler bütünü olarak da yer aldığı görülmektedir. Benliğin gelişimi için kişiliğinin de tam olarak gelişmiş olması önemli olduğu söylenmektedir (Yıldız, 2012).

Benlik saygısı kavramı, kişiliğin önemli bir boyutunu oluşturmakla birlikte olumlu benlik kavramıyla bağlantılı olduğu ifade edilmektedir. Benlik saygısı kökeninde bir beğenidir dahası kişinin kendisini olumlu anlamda beğenmesidir. Kişinin kendi iç dünyası ile uyumlu olması ve yaşamsal davranışlarından tatmin olmasını açıklamaktadır (Yıldız, 2012). Danimarka ve Alman kökenli Amerikan psikolog Ericson benlik saygısını inceleyen önemli bilim adamlarındandır. Gelişim psikolojisi ve psikanaliz alanlarında çalışmaları ile bilinen

Toy, A., B., Toros, T., Gündoğan, U., Öğraş, B., E., Çetin, M., Ç. (2020). İşitme Engelli Güreşçiler ile İşitme Engelli Sedanter Bireylerde Bazı Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ve Yaşam Doymumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. SPORTIVE, 3 (2),48-61.

Ericson, kuramda psiko-sosyal gelişimin beşinci dönemi olan kimlik oluşumu sürecinde de benlik saygısının önemli rolü olduğunu söylemektedir. Benlik saygısının erken dönemlerde ortaya çıkmasını sağlayan aynılık ve süreklilik duygusunun, diğerleri tarafından da yapılan değerlendirmede aynılık ve sürekliliği ile uyuşması durumunda benlik kimliği duygusu gelişmektedir. Bu suretle kimlik duygusuna zemin hazırlayan benlik saygısı, çocuksu bir benmerkezcilik duygusunun tersine, sosyal teknikler ve yetenekler, sosyal rol ve ego ideali ilkelerine dayanmaktadır (Tekdemir, 2013).

Benliğin duygusal boyutunu benlik saygısının oluşturulduğu bildirilmektedir. Benlik saygısı bireyin kendini değerli hissetmesidir. Öyle ki birey kendini değersiz hissettiğinde çeşitli psikolojik problemlerle karşılaşabilmektedir. Bireyin kendini ne ölçüde değerli olduğu ile ilgili kanaati, kendine değer vermesi, saygı duyması, kişilik özelliklerini benimsemesi ve kendini onaylaması vb. durumlarda bireyin benlik saygısını oluşturduğu söylenmektedir (Yıldız ve Çapar, 2010).

Benlik Saygısı bireyin kendini sahip olduklarından üstün ya da aşağı seviyede görmeden, kendisini beğenip, sevmeye, kabul görmeye değer görüp, kendinden memnun olmasıdır. Benlik saygısını var eden belli öğeler vardır. Bunları zihinsel, duygusal, bedensel ve çevresel öğeler olarak sıralanabilir. Benlik saygısının oluşması ve gelişimini sürdürmesinde baskın olan bazı öğeler vardır. Bunlardan bazıları; kendinin bilme, yetenek, beceri ve bilgilerini sergileyebilme, kendini değerli hissetme, toplum tarafından sevilme, onay-kabul görme, beğenilir olma ve kendini var olan özellikleri ile benimseyip kabullenmedir (İzgiç ve Akyüz, 2001).

Bireyin zihinsel ve duygusal gereksinimleri yeterli düzeyde karşılanması durumunda yüksek mutluluk ve motivasyon, özgüven seviyelerinde artış meydana geldiği bildirilmektedir. Fakat zihinsel ve duygusal gereksinimler yeterli seviyede karşılanmadığında bireyin ruhsal-mental sağlığı zarar göreceği gibi kendini toplum içerisinde etkisiz ve yetersiz olarak düşünecektir. Bununla birlikte birey mutsuz ve yaşam kalitesi düşük seviyede olabilecektir. Netice itibariyle bireyin gereksinim duyduğu ihtiyaçlarını sağlaması, bireyde iyi oluşu sağlamaktadır (Deci ve Ryan, 2000).

İlk çağ felsefesine kadar uzandığı söylenen yaşam doymumu kavramı pozitif psikoloji içerisinde oldukça dikkat çeken bir başlık olmaktadır. Aristo ve Sokrates'in erdem ve bilgi kavramları hakkındaki görüşleri ile Platon'un içgüdü, akıl ve irade kavramı üzerine olan görüşleri yaşam doymumu kuramının temelini oluşturduğu söylenmektedir (Şimşek, 2011). 1960'lı yıllarda Neugarten'in kavramsallaştırdığı yaşam doymumu, kişinin yaşamdan beklentileri ve istekleri ile hali hazırdaki durumunun değerlendirilmesinin sonucunda ortaya

Toy, A., B., Toros, T., Gündoğan, U., Öğraş, B., E., Çetin, M., Ç. (2020). İşitme Engelli Güreşçiler ile İşitme Engelli Sedanter Bireylerde Bazı Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumunu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. SPORTIVE, 3 (2),48-61.

çıkan durum ya da sonuç olarak bildirilmiştir (Şahin, 2008). Yaşam doyumunu, insanoğlunun yaşam ve yaşam süreçlerinin anlam kazanmasında, mutlu olabilmesinde temel öğe olarak görölmektedir (Yiğit vd., 2011). Yaşam doyumunu temel olarak 3 ana öğede incelenmektedir. Bunlardan ilki kişinin yaşamını dıő ölçütler ile kıyaslayarak iyi oluş durumu, ikincisi kişinin kendi yaşamını yargılaması ile oluşan duygu durumu ve son olarak gündelik ilişkilerin kişide oluşturduğu memnuniyet düzeyidir (Serin ve Özbulak, 2006).

Egzersiz ve spor, sağlıklı ve engelli bireylere fiziksel olarak sağlığa, zindeliğe sağladığı yarar kadar ruhsal ve zihinsel olarak ta yarar sağladığı bilinmektedir. Düzenli olarak spor ve egzersiz yapmanın, bireyin ruhsal sağlığına olumlu olarak etki ettiği bilinmektedir. Yaşam doyumunu etkileyen öğeler içerisinde yer alan spor ve egzersiz yapmanın etkisi yapılan güncel araştırmalarla her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır.

Günümüzde farklı düzey, şiddet, kapsam ve yoğunlukta yapılan egzersiz ve spor faaliyetlerinin iyi oluş ve zihinsel sağlığa olan etkisi çok yönlü olarak değerlendirilmektedir. Sportif etkinliklerde bulunan bireyler, yaşadığı gerilimlerini azalttığı, güvenini pekiştirdiği; zindeliği hissetmesi ve bir amaca erişmenin kıvancını yaşadığı belirtilmektedir. Bu bağlamda, hem yaşam doyumunu hem de zihinsel sağlıkla olumlu yönde artış gösterir (Toros, 2001).

İşitme engelli sporcularla ilgili psikoloji alanında akademik çalışmalar oldukça sınırlı olup, yapılan çalışmaların çoğunlukla normal sporcuları kapsadığı, işitme engelli sporcuların ihmal edildiği görölmektedir. Yapılan bu çalışmanın önemi, işitme engelli elit güreşçiler ile işitme engelli sedanter bireylerin benlik saygısı ve yaşam doyumunu puanlarını araştırması bakımından önem taşımaktadır. Türkiye’de yaşam doyumunu ve benlik saygısı ile ilgili olarak yapılan çalışmalar sınırlı sayıda spor branşı açısından ele alınmıştır. Türkiye’de işitme engelli güreş sporunda yaşam doyumunu ve benlik saygısı konularına ilişkin akademik çalışmalara çok fazla rastlanılmamıştır. Bu çalışma yaşam doyumunu ve benlik saygısının yaş ve deneyim süresi değişkenleri açısından ilişkiler araştırıldığı için önemlidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma ilişkisel tarama modelinde olup, işitme engelli elit güreşçiler ve işitme engelli sedanter bireyler olmak üzere bu iki grubun, benlik saygısı ölçeği ve onun alt boyutları olan benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarma ve üretkenlik ile yaşam doyumlarının; sporcu olup olmama, yaş, spor deneyimi değişkenleri açısından ilişkiler araştırılmıştır.

Toy, A., B., Toros, T., Gündoğan, U., Öğraş, B., E., Çetin, M., Ç. (2020). İşitme Engelli Güreşçiler ile İşitme Engelli Sedanter Bireylerde Bazı Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. SPORTIVE, 3 (2),48-61.

Araştırma Grubu

Bu araştırmanın evreni işitme engelli erkek güreşçiler ve işitme engelli erkek sedanter bireylerden oluşturmaktadır. Araştırmanın güreşçi olan örneklemini; 2019 yılı İşitme Engelliler Türkiye Şampiyonalarında Güreş branşında sporcu olarak katılmış işitme engelli güreşçilerden oluşmaktadır. Araştırmanın sedanter örneklemini ise (kolay ulaşılabilir örneklem) Mersin ilinde yaşayan işitme engelli bireyden oluşturmaktadır.

Araştırmamıza çeşitli yaş (yaş= 19,41±3,99) gruplarında 60 işitme engelli güreşçi ve çeşitli yaş grubu (yaş= 22,42±4,82) ve mesleklerde çalışan 63 sedanter işitme engelli olmak üzere toplam 123 birey katılmıştır. Ölçeklerin doldurulması aşamasında yetkin işaret dili uzmanlarından destek alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, yaşam doyumu ölçeği ve benlik saygısı ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan içerisinde sporcu olup olmama, yaş aralığı, spor deneyimi süresi değişkenlerini içeren demografik bilgilerin yer aldığı kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Yaşam Doyumu Ölçeği: Yaşam Doyumu Ölçeği Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilmiş olup genel yaşam doyumunu ölçmektedir. Yaşam doyumu A indeksi (Neugarden ve diğ. 1961) $r=0.81$ ile akranların değerlendirmeleri $r=0.64$ olan korelasyonu ile Yaşam Doyumu Ölçeğinin oldukça yüksek paralel test geçerliliği belirlenmiştir. Test-tekrar test güvenilirliği iki hafta ve bir ay sonraki ölçümlerde 0.84 olarak bulunmuştur (Pavot, Diener, Colvin ve Sandvik, 1991). Pavot ve Diener (2009) ölçeğin kullanımının serbest olduğunu ve izin alınmasına gerek olmadığını belirtmişlerdir. Ölçek daha önce Yetim (1991) tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Araştırmacı tarafından tekrar Türkçeye çevrilen ölçek, 7'li likert tipinde ve toplam beş maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan ise 1-35 arasında değişebilmektedir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe yaşam doyumu da yükselmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı Yetim tarafından 0.86 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada ölçeğin Türkçe formu kullanılmıştır.

Benlik saygısı ölçeği: Araştırmada, bireylerin benlik saygısı düzeylerini ölçmek için Arıcağ (1999), tarafından geliştirilen Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, 5'li likert tipi derecelendirmeye düzenlenmiş ve araştırmaya katılan öğrencilerden her maddeyi okuyup;

Toy, A., B., Toros, T., Gündoğan, U., Öğraş, B., E., Çetin, M., Ç. (2020). İşitme Engelli Güreşçiler ile İşitme Engelli Sedanter Bireylerde Bazı Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. SPORTIVE, 3 (2),48-61.

“tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir.

Ölçek, beş faktöre ayrılmıştır ve kuramsal olarak benlik saygısının; benlik değeri, kendine güven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarıma ve üretkenlik alt boyutlarını içermektedir (Arıcağ, 1999). Bu boyutların açıklaması ve her bir boyutta yer alan maddeler aşağıda yer almaktadır.

- Benlik Değeri: Kendinde olan ve olması gereken özelliklere bir değeri verme durumudur.
- Özgüven: Daha çok kendi özelliklerine bir değeri atfetme ve bu değeri sayesinde kendini onaylama durumudur.
- Depresif Duygulanım: Bireyin kendini daha çaresiz, daha zayıf ve güçsüz olarak algılama durumudur.
- Kendine Yetme: Bireyin zihinsel ve davranışsal anlamda kendi beklentilerini ve hedeflerini gerçekleştirme durumudur.
- Başarıma ve Üretkenlik: Bireyin kendini yeterince başarılı ve faydalı görme durumudur.

Ölçeğin güvenilirliği iki şekilde test edilmiştir. Birincisi, ölçeğin iç tutarlılığının bir ölçüsü olan ve likert tipi ölçekler için öncelikle kullanılan Cronbach Alfa formülü ile güvenilirlik katsayısının hesaplanması, diğeri ise testin tekrarı yöntemi ile elde edilen güvenilirlik katsayısıdır (Campbell, 1990).

Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünden 152 öğrenciye uygulanan ve madde analizi sonucunda 32 maddeye inen ölçeğin SPSS paket programında Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve ölçeğin güvenilirlik katsayısı 90 olarak bulunmuştur. Korelasyon katsayıları alt ölçeklere göre, Benlik değeri; 0.74, Özgüven; 0.68, Depresif duygulanım; 0.75, Kendine yetme; 0.60, Başarıma ve üretkenlik; 0.70 şeklinde hesaplanmıştır. Madde analizinden sonra yeni hali ile ölçek, iki hafta ara ile öğrencilere tekrar uygulanmış ve SPSS paket programında Pearson çarpım-moment korelasyonu hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.70 olarak bulunmuştur (Arıcağ, 1999).

Ölçeğin geçerlik çalışması üç şekilde test edilmiştir. Kapsam geçerliği olarak uzman görüşüne başvurulmuş ve uzman grubun %75’inin kabul ettiği maddeler ölçeğe alınmış, diğerleri ise ölçekten çıkartılmıştır. Benzer ölçekler geçerliği olarak, benlik saygısı ölçeği ile birlikte Çuhadaroğlu’nun Türkçeye uyarladığı Rosenberg benlik saygısı ölçeği de verilmiş ve iki ölçek puanları arasındaki ilişki 0.69 olarak bulunmuştur.

Araştırmada işitme engelli elit güreşçiler ve işitme engelli sedanter bireylere; kişisel bilgi formu, yaşam doyumu ölçeği ve benlik saygısı ölçeği uygulanmış ve ölçek sonuçlarına ilişkin betimsel istatistikler hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın temel değişkenlerini oluşturan kişisel veriler, benlik saygısı ve yaşam doymuna ilişkin verilerin çözümlenmesinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Verilerin doğru bir şekilde girilip girilmediği kontrol edilmiştir. Tüm değişkenler merkezi dağılım ve değişkenlik ölçütlerinden yararlanılarak ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Tek yönlü varyans analiziyle işitme engelli elit güreşçilerin ve işitme engelli sedanter bireylerin, benlik saygısı (benlik değeri, başarıma ve üretkenlik, depresif duygulanım, özgüven, kendine yetme alt boyutları) ve yaşam doymu ortalamalarında anlamlı bir farkın olup olmadığı test edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra yapılan Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri uygulanmış normallik testi sonucunda dağılımın normal bulunmamasıyla beraber gruplar arasındaki farkı incelemek amacıyla Kruskal-Wallis H testi ve ilişki düzeylerini incelemek amacıyla Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular alan yazındaki kuramlar ve araştırmalar ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

İlişkisel Model kapsamında; yaşam doymu ve benlik saygısı ölçek puanları arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Karşılaştırmalı model temelinde; demografik değişkenlere göre verilerin, benlik saygısı (benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarıma ve üretkenlik alt boyutları) ve yaşam doymu ölçeklerinden elde edilen puanlar arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir.

BULGULAR

Tablo 1: Toplam katılımcıların benlik saygısı ve yaşam doymu puan ortalamaları ve standart sapmaları.

		min.	max.	$\bar{X}$	s.s
Güreşçiler	n=60				
Benlik Değeri		1	5	3,06	0,67
Başarıma ve Üretkenlik		1	5	3,10	0,56
Depresif Duygulanım		1	5	2,95	0,79
Özgüven		1	5	2,63	0,33
Kendine Yetme		1	5	2,58	0,60
Yaşam Doymu		1	7	3,71	1,43
Sedanterler	n=63				
Benlik Değeri		1	5	2,53	0,40
Başarıma ve Üretkenlik		1	5	2,87	0,40
Depresif Duygulanım		1	5	2,70	0,63
Özgüven		1	5	3,10	0,32
Kendine Yetme		1	5	3,51	0,60
Yaşam Doymu		1	7	3,17	0,92
Toplam katılımcılar	n=123				

Toy, A., B., Toros, T., Gündoğan, U., Öğraş, B., E., Çetin, M., Ç. (2020). İşitme Engelli Güreşçiler ile İşitme Engelli Sedanter Bireylerde Bazı Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. SPORTIVE, 3 (2),48-61.

Benlik Değeri	1	5	2,79	0,61
Başarma ve Üretkenlik	1	5	2,98	0,50
Depresif Duygulanım	1	5	2,82	0,72
Özgüven	1	5	2,87	0,40
Kendine Yetme	1	5	3,06	0,76
Yaşam Doyumu	1	7	3,43	1,22

Tablo 1’de görüldüğü üzere güreşçilerin ölçeklerden aldığı puanlar incelendiğinde benlik saygısı alt boyutlarından en yüksek puanın başarma ve üretkenlik ($\bar{X}=3,10$) alt boyutu olduğu görülürken en düşük puan ortalaması ile kendine yetme ($\bar{X}=2,58$) alt boyutu olduğu görülmektedir. Sedanterlerin ise ölçeklerden aldığı puanlar incelendiğinde benlik saygısı alt boyutlarından en yüksek puanın kendine yetme ($\bar{X}=3,51$) alt boyutu olduğu görülürken en düşük puan ortalaması ile benlik değeri ($\bar{X}=2,53$) alt boyutu olduğu görülmektedir.

Tablo 2: İşitme engelli güreşçilerin yaş değişkeni açısından yaşam doyumu ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi Sonuçları

	Benlik Değeri	Başarma ve Üretkenlik	Depresif Duygulanım	Özgüven	Kendine Yetme	Yaş
Yaş	r ,142	-,009	,236	-,013	-,041	1
Yaşam doyumu	r -,144	-,245	-,044	-,065	,239	,411**

Tablo 2’de güreşçilerin yaş değişkeni açısından benlik saygısı ölçeğinden alınan puanlarla yaşam doyumu ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon analizi sonucunda yaş ile yaşam doyumu ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan $p<.05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Tablo 3: Sedanter işitme engelli katılımcıların yaş değişkeni açısından yaşam doyumu ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi Sonuçları

	Benlik değeri	Başarma ve üretkenlik	Depresif duygulanım	Özgüven	Kendine Yetme	Yaş
Yaş	r -,044	,331**	-,064	-,063	-,006	1
Yaşam Doyumu	r ,171	,226	,274*	,058	-,123	,180

Tablo 3’de sedanter işitme engelli katılımcıların yaş değişkeni açısından benlik saygısı ölçeğinden alınan puanlarla yaşam doyumunu ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon analizi sonucunda yaş ile benlik saygısı ölçeği alt boyutu olan başarıma ve üretkenlik alt boyutu puanları arasında istatistiksel açıdan $p<.05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Tablo 4: Toplam katılımcıların yaş değişkeni açısından yaşam doyumunu ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi Sonuçları

	Yaş	Benlik değeri	Başarıma ve üretkenlik	Depresif duygulanım	Özgüven	Kendine yetme
Yaş	r	1	-,193*	,056	-,074	,187*
Yaşam doyumunu	r	,016	,067	-,043	,095	-,032

Tablo 4’de görüldüğü üzere, Toplam katılımcıların yaş değişkeni açısından benlik saygısı ölçeğinden alınan puanlarla yaşam doyumunu ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon analizi sonucunda yaş ile benlik saygısı ölçeği alt boyutu olan benlik değeri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olmak ile beraber özgüven ve kendine yetme alt boyutları puanlar arasında istatistiksel açıdan $p<.05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Tablo 5: Benlik saygısı ve Yaşam doyumunu Ölçeği Puanlarının Güreşçilerin deneyim düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Benlik Değeri	1 Yıldan Az	8	15,19	9,133	2	,010*
	1 - 3 Yıl	27	29,61			
	4 ve üst	25	36,36			
Başarıma ve Üretkenlik	1 Yıldan Az	8	20,44	3,690	2	0,158
	1 - 3 Yıl	27	30,30			
	4 ve üst	25	33,94			
Depresif Duygulanım	1 Yıldan Az	8	11,75	10,991	2	,004*
	1 - 3 Yıl	27	32,31			
	4 ve üst	25	34,54			
Özgüven	1 Yıldan Az	8	21,44	5,368	2	0,68
	1 - 3 Yıl	27	35,78			
	4 ve üst	25	27,70			
Kendine Yetme	1 Yıldan Az	8	31,06	5,440	2	,066
	1 - 3 Yıl	27	25,02			
	4 ve üst	25	36,24			
Yaşam Doyumu	1 Yıldan Az	8	18,63	6,724	2	,035*
	1 - 3 Yıl	27	28,70			
	4 ve üst	25	36,24			

* P<0,5

Tablo 5’de Benlik saygısı ölçeği ve yaşam doymu ölçeği sıralamalar ortalamalarının güreşçilerin deneyim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda güreşçilerin deneyim düzeyi değişkeni açısından benlik değeri alt boyutu ($x^2=9,133$; $sd=2$; 05) depresif duygulanım alt boyutu ($x^2=10,991$; $sd=2$; 05) ve yaşam doymu ($x^2=6,724$; $sd=2$; 05) gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

TARTIŞMA

İşitme engelli elit güreşçiler ve İşitme Engelli Sedanter Bireylerin benlik saygısının benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, başarıma ve üretkenlik, kendine yetme alt boyutu puanları ile yaşam doymu puanları arasındaki ilişkilere dair elde edilen bulgular araştırma amaçları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Araştırma grubunda yer alan işitme engelli elit güreşçiler ve işitme engelli sedanter bireylerin benlik saygısı alt boyutu olan benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, başarıma ve üretkenlik, kendine yetme puan ortalamaları ile yaşam doymu puanları karşılaştırılmıştır. Benlik saygısının benlik değeri, başarıma ve üretkenlik, depresif duygulanım, kendine yetme alt boyutları ile yaşam doymu puanları açısından işitme engelli elit güreşçilerin, işitme engelli sedanter bireylere oranla puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. İşitme engelli sedanter bireylerin ise benlik saygısının özgüven alt boyutu puanının güreşçilere oranla daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada benlik saygısı ölçeği bulguları değerlendirilecek olduğunda güreşçilere nazaran, sedanter bireylerin daha önce hiç rekabetçi bir ortam deneyimi olmadığı, kendilerini kendilerine denk olanlar ile kıyaslayabilecekleri, mental ve fiziksel olarak kendi kapasitelerini görebilecekleri bir ortamda bulunmadıklarından dolayı olduğu düşünölmektedir. Yaşam doymu ölçeği bulguları incelendiğinde güreş sporu ile fiziksel zindelik hissetmenin yanında yapmış oldukları spor aracılığı ile mental ve sosyal faydalarını da hissettiklerinden kaynaklandığı düşünölmektedir.

Araştırma bulgularımız ile literatür karşılaştırıldığında, bulgularımız ile paralellik gösteren ve paralellik göstermeyen sonuçlar olduğu görölmektedir. Bazı çalışmalar işitme engelli kişilerin, duyan kişilerden daha az kendine güven duyduğunu söylerken (Bat-Chava, 1993; Schlesinger, 2000), bazı çalışmalar önyargının öz güveni azaltmaya neden olmadığını göstermektedir (Emerton, 1996; Crowe, 2003). Duyma kaybının şiddeti, benlik saygısını olumlu yönde etkilemektedir; ağır şekilde sağır olanların daha yüksek özgüvene sahip olduklarını söylenmektedir (Jambor ve Elliott, 2005). İşitme engellilerin azınlık grubu içinde

Toy, A., B., Toros, T., Gündoğan, U., Öğraş, B., E., Çetin, M., Ç. (2020). İşitme Engelli Güreşçiler ile İşitme Engelli Sedanter Bireylerde Bazı Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *SPORTIVE*, 3 (2),48-61.

yer aldığı ve düşük benlik saygısına sahip oldukları söylenmektedir (Lane, 1992). Toplumda işitme engelliler alt statülerde bulunmaları nedeniyle azınlık grup üyelerinin diğerlerine nispeten daha az benlik saygısının olduğu sıkça ileri sürülür. Fakat bu yargı sistematik olarak tersine dönmüştür (Jambor ve Elliott, 2005). Erişkinlikte başlayan sağırılık, doğuştan ya da bebeklik çağından beri sağır olanlarla kıyaslanamasa da, kişinin benlik saygısını ve öz güvenini yitirmesine dolayısıyla da işitme kaybı gelişmeden önceki dönemine göre, çevresine karşı daha duyarlı ve alıngan olmasına ve hatta paranoid psikotik bozuklukların ortaya çıkmasına yol açabilir. Nitekim ileri yaşlarda işitme kaybına uğrayanlarda paranoid psikoz tabloları normal popülasyona göre daha fazla bildirilmiştir (Bentall ve Taylor, 2006; Cooper, 1976).

Acak (2011) tarafından yapılan araştırmada, işiten futbolcular ile işitme engelli futbolcuların benlik saygılarının orta düzeyde olduğu bildirilmiştir. Benlik saygısı puan ortalamalarının engel durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. İşitme engelli futbolcuların benlik saygılarının, işiten futbolcuların benlik saygılarından daha düşük olduğu bildirilmiştir. Benlik saygısına ait aritmetik ortalamalar incelendiğinde engel durumuna göre benlik saygılarının 'orta' puan aralığında yer aldığı görülmektedir (Acak, 2011). İşitme engelli futbolcuların benlik saygısı üzerine yapılan bir çalışmada işitme engelli futbolcuların benlik saygısının ortalama olduğu görülmüştür (Açak ve Kaya, 2016). Yine spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik değişkenlere göre benlik saygıları arasında genel olarak anlamlı bir ilişki bulunamadığı fakat öğrencilerin yapma amacına göre benlik saygısı puan ortalamalarında anlamlı bir farkın olduğu bildirilmiştir (Macit, ve ark., 2015). Milli Takım düzeyindeki işitme engelli sporcular ile spor yapmayan işitme engelli ergenlerin benlik saygıları arasında yapılan analizde; benlik saygısı düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Karakoç, 2010).

İşitme engelli güreşçilerin yaşam doyumu puanları ile yaş değişkeni arasında anlamlı ve doğru orantılı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu bulgunun, güreşçilerin yaşlarının arttıkça spor deneyiminin artması ve engelli bir birey olmaktan ziyade sporcu bir birey olarak toplumda kendilerine bir yer edinebildiklerinden dolayı olduğu düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırma bulguları ile karşılaştıracak bulgulara rastlanmamıştır.

İşitme engelli sedanterlerin yaş değişkeni açısından benlik saygısının alt boyutu olan başarıma ve üretkenlik alt boyut puanları arasında anlamlı ve doğru orantılı bir ilişki olduğu görülmüştür. İşitme engelli sedanter bireylerin yaşları arttıkça kendinde olan gereken özelliklere bir değer verdikleri ve kendini yeterince başarılı ve faydalı görmeye başladıkları düşünülmektedir.

Toy, A., B., Toros, T., Gündoğan, U., Öğraş, B., E., Çetin, M., Ç. (2020). İşitme Engelli Güreşçiler ile İşitme Engelli Sedanter Bireylerde Bazı Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. SPORTIVE, 3 (2),48-61.

İşitme engelli güreşçilerin benlik saygısı ölçeğinin benlik değeri alt boyutu ve depresif duygulanım alt boyutu ile yaşam doyumunu puanları açısından gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Güreş sporu yapan işitme engelli bireylerin Kendinde olan özelliklere bir değer verdiği bunun beraberinde yarışmasal rekabet ortamında başarı sağladıkça daha iyi olan rakiplerinin varlığını birer tehdit olarak algılamaları, bundan dolayı olduğundan kendini daha zayıf ve güçsüz olarak hissediyor olabileceğinden dolayı bu bulguya ulaşıldığı düşünölmektedir.

Sporda deneyim süresi ve deneyim sıklığı ile benlik saygısı alanında ilgili literatür incelendiğinde araştırma bulgularımızın literatür ile paralellik gösterdiği görölmektedir. Spor yapanlarla sporla yapmayanlar araştırma kapsamında değerlendirildiğinde, non-kontakt bireysel sporlarda bireylerin, benlik saygısı ölçeği sonucunda kendine yetme alt boyutunda elde ettiği puanlar diğer bireyler göre yüksek bulunmuştur. Bu durumu destekleyen araştırmalar literatürde mevcuttur. Yapılan bazı araştırmalarda elde edilen bulgular spor yapan bireylerin spor yapmayan bireylere oranla daha yüksek benlik saygısına sahip olduklarına işaret etmektedir (Tiryaki ve ark. 1991; Mollaoğulları, 2014; Aktaş, 2014).

Toy ve Toros (2015) yaptıkları araştırmada spor deneyimi ile yaşam doyumunu arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yapılan benzer bir çalışmada işitme engelli futbolcuların benlik saygısı puan ortalamaları arasında spor yaşı değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı bildirilmiştir (Açak ve Kaya, 2016). Çalışmamızla paralellik gösteren bir diğer çalışmada, amatör vücut geliştirme sporcuları ile spor yapmayan bireyler üzerinde yaptığı bir araştırmada iki grubun benlik saygısı puanları karşılaştırılmış ve sonuç olarak vücut geliştirme sporcularının benlik saygısı puanları orta düzeyde bulunurken spor yapmayan gruptaki kişilerin benlik saygısı puanları düşük düzeyde gözlediğini açıklamıştır (Mekolichick, 2001).

Bireysel ve takım sporu sporcularında, bireysel sporla uğraşan bireylerin daha yüksek benlik saygısına sahip olduğu bildirilmiştir. Bu durumu bireysel sporlarda bireylerin yalnız başına hareket etmek ve karar vermek zorunda kaldıkları göz önünde bulundurulursa bu durum açıklanmıştır (Aktaş, 2014). Milli Takım düzeyindeki işitme engelli sporcular ile spor yapmayan işitme engelli ergenlerin benlik saygıları arasında yapılan analizde; benlik saygıları düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Aktaş, 2014).

Aksaray (2003), beceri eğitiminin ve benlik saygısını geliştirmeye yönelik aktivitelerin, benlik saygısı üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada, iki farklı deney grubu; plasebo grubu ve bir kontrol grubu yer almıştır. Elde edilen bulgular beceri ve aktivite programlarına katılan öğrencilerin genel, sosyal, aile, okul ve toplam benlik saygısı

Toy, A., B., Toros, T., Gündoğan, U., Öğraş, B., E., Çetin, M., Ç. (2020). İşitme Engelli Güreşçiler ile İşitme Engelli Sedanter Bireylerde Bazı Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *SPORTIVE*, 3 (2),48-61.

puanlarının yükseldiğini göstermiştir (Aksaray, 2003). Özgeylanı (1996), liseli erkek sporcu ve sporcu olmayanların benlik kavramlarını karşılaştırdığı araştırmasında, sporcuların daha yüksek benlik kavramına sahip olduklarını ortaya koymuştur (akt. Yegül, 1999). Milli takım düzeyindeki işitme engelli sporcular ile spor yapmayan işitme engelli ergenlerin benlik saygıları üzerinde yapılan çalışmalardan sporun engelli bireylerin benlik saygılarını olumlu yönde etkilediği söylenmiştir (Karakoç, 2010).

SONUÇ

Güreş sporunu yapan işitme engelli bireylerin benlik saygılarının ve yaşam doyumlarının sedanter bireylere oranla daha yüksek düzeyde olduğu ortaya konulmuştur. Fazla deneyim süresine sahip işitme engelli güreşçilerin daha düşük deneyim düzeyindeki güreşçilere göre benlik saygılarının ve yaşam doyumlarının arttığı gözlemlenmiştir.

ÖNERİLER

- Türkiye’de en önemli sorunlardan olan engelli bireylerin topluma kazandırılması, kendileriyle barışık ve çevrede hor görülmeden yaşamlarını sürdürmelerini sağlamak amacıyla onları çeşitli aktivitelere hazırlamak gerekmektedir. Bunun sağlanması eğitimle mümkündür. Bu anlamda İşitme engellilerin eğitilmesine ne kadar önem versek de spor anlamında sportif alanda özel eğitimli beden eğitimi branş öğretmenleri yetiştirmelidir.
- Bu alanda yapılacak çalışmalar için; değişik spor branşlarda İşitme engelli bay ve bayan sporcuların aralarındaki benlik saygısı ve yaşam doyumunu farkına bakılması faydalı olacaktır. Farklı spor dallarındaki işitme engelli sporcuların yaşam doyumunu ve benlik saygısı puanları karşılaştırılabilir. İşitme engelli güreşçiler ile engeli bulunmayan güreşçilerin çeşitli demografik özellikler açısından oluşabilecek farklılara bakılabilir. Araştırmamız sadece işitme engelli bireyler ve güreş sporu ile sınırlandırılmıştır, bu detay göz önüne alınarak daha kapsamlı araştırmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Açak, M., Kaya, O. (2016). A Review of Self-Esteem of the Hearing Impaired Football Players. *Universal Journal of Educational Research* 4.3 s.524-530.
- Açak, M. (2011). “İşitme Engelli ve İşitme Engelli Olmayan Futbolcuların Benlik Saygıları ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi”, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi.
- Aksaray, S. (2003). *Ergenlerde Benlik Saygısı Geliştirmede Beceri eğitimi ve Aktivite Merkezli Programların Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aktaş, İ. (2014). *Farklı Branşlarda Spor Yapan ve Spor Yapmayan Bireylerin Benlik Saygısı ve Risk Alma Düzeylerinin İncelenmesi*. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. s. 6-13
- Arıcak, O. T. (1999). *Grupla Psikolojik Danışma Yoluyla Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısının Geliştirilmesi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi
- Bat-Chava, Y. (1993). Antecedents of Self-Esteem İn Deaf People: A Meta-Analytic Review. *Rehabilitation Psychology*, 38, 221–234.
- Bentall, R.P and Taylor J.L. (2006). Psychological Processes and Paranoia: İmplications For Forensic Behavioural Science. *Behav Sci Law*, 24, p.277-294.

- Toy, A., B., Toros, T., Gündoğan, U., Öğraş, B., E., Çetin, M., Ç. (2020). İşitme Engelli Güreşçiler ile İşitme Engelli Sedanter Bireylerde Bazı Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *SPORTIVE*, 3 (2),48-61.
- Campbell, JD. (1990). Self-esteem and clarity of the self-concept. *Journal of Personality And Social Psychology*, 59, p.538.
- Crowe, TV. (2003). Self-esteem scores among deaf college students: An examination of gender and parents' hearing status and signing ability. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 8, p.199-206.
- Cooper, AF. (1976). Deafness and Psychiatric Illness. *BJ Psychiatry*, 129, p.216-26
- Çayır, K., Ergün, M. (2014). *Ders Kitaplarında Engellilik*. http://www.secbir.org/images/haber/2012/07/derskitaplarindaengellilik_rapor.pdf (Erişim Tarihi:08.12.2019)
- Deci, Edward L., Richard M. Ryan. (2000). "The 'what' and 'why' of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior", *Psychological Inquiry*, Vol.1, p.227-268.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., and Griffin, S. (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Dunn, J.M. and Fait, H. (1997). *Special Physical Education: Adapted, Individualized*, Developmental Seventh Edition, Iowa Dubuque Brownand Benchmark, s.22.
- Eichsteadt, C.B., Lavay, B.W. (1995). *Physical Activity for Individuals with Mental Retardation Campaign*, Illinois, s.47.
- Emerton, RG. (1996). Marginality, Biculturalism, And Social Identity Of Deaf People. In I. Parasnis (Ed.), *Cultural and Language Diversity And The Deaf Experience*. p. 136-145.
- Jambor, E., Elliott M. (2005). Self-Esteem And Coping Strategies Among Deaf Students. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*. vol. 10 no. 1 p:63-81
- İzgiç, F., Akyüz G. (2001). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Fobi ve Beden İmgesi İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişkilerin Araştırılması. *3P Dergisi*, 9, s.592-598.
- Karakoç, Ö. (2010). *İşitme Engelli Milli Sporcular İle Spor Yapmayan İşitme Engellerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Araştırılması*. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. s.54-62.
- Lane, H. (1992). *The Mask of Benevolence*. Vintage Books. New York.
- Macit, O., Kal, B., Çakmak, Ö., Polat, A., (2015). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde Öğrenim Gören Spor Yapan Ve Yapmayan Öğrencilerin Benlik Saygıları İle Atılganlık Düzeylerinin İncelenmesi. *8. Ulusal Spor Bilimleri Öğrenci Kongresi Kitapçığı*. Mersin s.251.
- Neugarten, B. L., Havighurst, R. J., and Tobin, S. S. (1961). The measurement of life satisfaction. *Journal of Gerontology*.
- Mekolichick, J. (2001). Self-Esteem Among Amateur Bodybuilders: A Quantitative Examination. *Sociology of Sport Online-Sosol*, 4: s.1-11
- Mollaoğulları, H., Esen, C., A. (2014). Spor Yapan Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeylerinin İncelenmesi (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği). *Sosyal Bilimler Entitüsü Dergisi*, s.135-143.
- Pavot, W., Diener, E. D., Colvin, C. R., and Sandvik, E. (1991). Further validation of the Satisfaction with Life Scale: Evidence for the cross-method convergence of well-being measures. *Journal of Personality Assessment*, 57(1), 149-161.
- Pavot, W., Diener, E. (2009). *Review of the satisfaction with life scale*. In Assessing well-being. Springer, Dordrecht. 101-117
- Serin, N. G., Özbulak, B. (2006). Okul İdarecilerinin Duygusal Zeka Beceri Düzeyleri İle Yaşam Doyumunu Yöneticilik Deneyimleri ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi, *Uluslar arası Duygusal Zeka ve İletişim Sempozyum Bildiri Kitabı*, İzmir: Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, s. 23-30.
- Schlesinger, H.,S. (2000). A Developmental Model Applied To Problems Of Deafness. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 5, p.349-361.
- Şahin, Ş. (2008). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik ve Yaşam Doyumu Düzeyleri*, Mersin: Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Şimşek, E. (2011). *Örgütsel İletişim ve Kişilik Özelliklerinin Yaşam Doyumuna Etkileri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Tekdemir, Ş. Ç. (2013). *Bir Eğitim ve Araştırma Hastanesinin Obezite Polikliniğine Başvuran Obez Bireylerin Beden Algılarının Benlik Saygısı Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi*, Türkiye Cumhuriyeti Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Tiryaki, Ş., Erdil G., Acar M., Emlek Y. (1991). Sporcu ve Sporcu Olmayan Gençlerin Kişilik Özellikleri. *Spor Hekimliği Dergisi*, 26, s.19-23
- Toy, A., B., Toros, T. (2015). Güreşçilerin yaşam doyumlarının Yaş ve deneyim açısından incelenmesi. *8. Ulusal Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitapçığı*. Mersin. s.119
- Yarkin, E. (2013). *Temel Psikolojik İhtiyaçların Karşılama Düzeyinin İlişki Doyum ve Yaşam Doyum Düzeyine Katkısının İncelenmesi*, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Yegül, I. B. (1999). *Liseli Erkek Sporcular ile Sporcu Olmayan Bireylerin Benlik Saygısı ve Atletik Yeterlik Puanlarının Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yetim, Ü. (1991). Reliability and validity of Satisfaction with Life Scale in Turkish form. In *6th National Psychology Conference*, Istanbul, Turkey.
- Yiğit, R., Bülent D., Engin D. (2011). İş ve Yaşam Doyumu: Konya Emniyet Müdürlüğü Alan Araştırması, *Polis Bilimleri Dergisi*, sayı.133, s.1-18.
- Yıldız, M., Çapar, B. (2010). Orta Öğretim Öğrencilerinde Benlik Saygısı İle Dindarlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* Cilt 10, Sayı 1.
- Yıldız, M. (2012). *Öğretmen Adaylarının Benlik Saygısı ve Kişilik Özelliklerinin Sahip Oldukları Değerler Açısından İncelenmesi*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.